НОВА ХАТА

1934

Ч. 7-8.

Станиславский Облгосархив
Фонд №
Опись №
Дело № 1532
H-72
H-72
C15
627

„НОВА ХАТА“

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ
ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ.

Виходить раз у місяць.

Річник X. **Число 7—8.** **1. липня 1934.**

ЗМІСТ.

Наталя Забіла: Липень.
Л. Бурачинська: На маргінесі конґресів.
Катря Гриневичева: Варка.
Марія Штеліґа: Над Ославою.
Л. Б.: Цікава виставка.
Петро Смереканич: Прогулька по Лемківщині.
Перегляд жіночої праці. Огородництво.
Л. Бура: Тарілки й глечики.
М.: Діточі імпрези.
Сокілка: На першому здвизі.
Галина: Що каже наше письмо.
К. М-ка: Дівчатка в мундурках.
Л.: Корсетка.
Вазонкові квіти в літі.
Цінні завваги про молоко.
Ольга Ліщинська: Консерви й маринати.
Нові книжки. Нові нагороди.
Шкільні оплати. Наше льосування.
Гачкована блюзка. Ручні роботи.
Валерія О'Коннор-Вілінська: Лисенки й Старицькі.

ІЛЮСТРАЦІЇ:

Жнива на Волині. Похід дівчат в Ужгороці. Ґрупа жінок із Покуття. Делеґатки в угнівському вбранні. Невіста в чахлику. Покутська кераміка. Проект порцеляни, відзначений першою нагородою. Проект, відзначений другою нагородою. „Ріпка“ у виконанні дівочої школи ім. Шевченка. Сімнадцять метрів. Дівчина з Полтавщини. Корсетка виробу коопер. „Українське Нар. Мистецтво“. Глечик із робітні С. Литвиненка. Модний тапчан із робітні І. Ортнера. Ольга Олександрівна Лисенко. Віталій Романович Лисенко.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК.

В ч. 6. „Нової Хати“ у статті „Конкурс ручних робіт“ зайшли такі помилки: 7 рядок із долини, замість „у завісці п. Ст. Ґронської“, має бути: „п. Анни Плакиди зі Скалату“. — 1 рядок згори, замість „щоби затримав ціхи первісної техніки“, має бути: „щоби не затримав ціхи первісної техніки“.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
ЛЬВІВ. РИНОК 39. І. п.
Телефон: 85-83 **Число конта П.К.О. 405361**

Річна передплата . . . . 16.00 зол.
Піврічна передплата . . . . 8.50 „
Чвертьрічна передплата . . . . . . 4.50 „
Ціна поодинокого числа: 1.50 зол., подвійного 2.50 зол.

Річна передплата в Америці й Канаді . . . . 3 дол.
Річна передплата в Чехословаччині . . . . 60 Кч.
В Румунії: річна передплата 400 леїв, піврічна 210 леїв, чвертьрічна 120 леїв, поодиноке число 40 леїв.

З Америки й Канади приймає передплату за часопис: Заступництво „Nowa Chata“, Philadelphia Pa, 1134 Atwood Road.

В Румунії приймають передплату за „Нову Хату“: Dmytro Herodot, Bucarest IV. str. Delea Veche 45. Книгарня Юрій Гливка і Спілка, Чернівці, ул. Петровича 4.

КРАМНИЦЯ „У. Н. М.“,
Львів, ул. Косцюшки 1.

поручає
до вишивання

НИТКИ марки С. М. S.

Всі краски потрібні до наших узорів
в клубках . . . . 55 сот.
С. М. S. в мотках . . . . 20 сот.
. . . . 14 сот.

ШОВК до шиття „Проґрес“
БАВОВНУ до цирування „Моретто“
у добрій якості та відповідних відтінках.

Післяплата здорожує товар!

Присилайте при замовленнях готівку!

Вписи до Жіночої Фахової Школи Кооперативи „ТРУД“ у Львові

Ринок ч. 39, щоденно від 9-11 і 3-6.

В програму трилітнього навчання на кравецькім відділі входять:

Предмети фахові:

шиття і крій суконь і білля, моделювання, фахові рисунки, книговодство і кореспонденція, товарознавство, домашнє господарство, коопэрація.

Предмети загальнообразуючі:

релігія, українська і польська мова, історія, географія, рахунки, хемія, наука про громадянство, гігієна, руханка, спів.

Від кандидаток вимагається 7 кляс вселюдної школи або 5—6 за вступним іспитом.

Покінчення науки в школі дає основне фахове знання та право на самостійну зарібкову працю.

Тримісячні курси:

Крою і шиття суконь
Крою і шиття білля
Модинярства
Домашнього господарства

Одинока українська школа удержувана жіночою кооперативою, тому обовязком зорганізованого жіноцтва піддержувати її морально і матеріяльно.

...ниславский Облгосархив
Фонд №
Опись №
15.35

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

РІК X. ЛИПЕНЬ — СЕРПЕНЬ 1934 Ч. 7—8.

Отдел научно-справочной библиотеки
Станиславского Облгосархива
Инвентарный №

ЖНИВА НА ВОЛИНІ.

НАТАЛЯ ЗАБІЛА.

ЛИПЕНЬ

Сміється місто соняшним промінням,
Пянить і тане тьмяна мрія лип.
Здається, розум розгубивсь і зливсь
З скалками сна в трамваях і вітринах.

А спека спить. Шепоче безупинно
Палкі казки про ранковий розлив,
Де паруси у сині пропливли,
І в височінь струями лляно лине.

Іду майданом. Промені — снопи —
Назустріч стежка стелеться безмовна...

Ще сонця, ще! Кладіть мідяний пил,
Мінливі пензлі, на лице безкровне.

Співучі гасла липень розліпив:
Без краю — світла. Й сили. І здоровля.

1925. Із циклю „Соняшні релі“

Л. БУРАЧИНСЬКА.

НА МАРҐІНЕСІ КОНҐРЕСІВ

Що лишають нам конґреси? Подумаймо хвилину. Вдовслені недавнім успіхом і вражіннями ми ще не підвели обрахунку.

Конґреси, зїзди, маніфестації, це все збірні прояви людської думки. Вони є пізним явищем — вислідом досконалої комунікаційної техніки та демократизму в людському думанні. А головне, чому людство так „розконґресувалося", це потреба правди. Правдивих фактів, справжніх голосів із низу, сильветок і думок людей шукаємо на цих збіговищах. Нехай це й виглядає смішно, тепер, коли так мало віримо в слова (от хочби Ліґи Народів). Але конґрес, це живчик, де пульсує жива кров народнього орґанізму.

Тому конґреси цікаві. Завжди лишають вони реальний слід у думці загалу, навіть якщо зашнуровані в холодний панцир якогось примусу. Часто важна не так гучна резолюція, як тепло сказана промова, або мимовільний вигук зі залі.

Ну, й ми „розконґресувались". За один місяць два жіночі конґреси! Без зовнішнього звязку зі собою, вони всеж таки мають внутрішню сполуку, як прояв одного й того самого степеня розвитку жіночого руху. Як? спитаєте. Таж наше Закарпаття пробудилося й прийшло до свідомости значно пізніше від нас! Але резолюції ужгородського жіночого конґресу, надруковані в одноднівці „Жіноча Сила" обхоплюють ті самі кличі, над якими радив і наш Конґрес: освіта, господарство, родинна мораль і т. д. Значить зацікавлення жінки тут і там однакове. Жіночий рух, що проникав тут й сюди однаково, розвинув закарпатську й нашу жінку до однакової зрілости й участи в громадському житті.

Друга річ — це освідомлення національне. Тоді, коли в нас воно йшло рука в руку, коли Наталя Кобринська лучила з еманципаційними кличами національне освідомлення жіноцтва, а Олена Пчілка була першою „шовіністкою" на Великій Україні, на Закарпатті справа ішла іншим шляхом. Нові течії в жіночому житті проникали туди чужою лектурою й школою; приспішила їх там так само як і в нас війна. І коли Закарпаття стало освідомлюватись національно, застало вже жінку як і в нас, повноправною громадянкою.

Та, звичайно, одно не стоїть другому на перешкоді, а тільки улекшує справу. Ужгородський зїзд був доказом цього. Перші жіночі товариства заснувалися на Закарпатті в 1922 р.; а вже в дванадцять літ пізніше могли вони похвалитися таким переглядом сил. Оце темпо праці в нас було би неможливе тоді, коли жіноцтво ще тільки будилося до самостійної роботи. Тепер, коли жінка вже зрозуміла свою вартість і вагу, вона незвичайно живо сприймає всі нові кличі. Рівні права — це для неї новина. Вона смакує їх у всій повноті. І саме тому, що лише в половині дороги до повної рівноправности, що її робота дрібна й непомітна, вона кладе часто перші кроки туди, де не важиться ступити мужчина. Ось візьмім хочби ужгородський жіночий конґрес. Чи були вже ухвалені на Закарпатті подібні резолюції у справі автономії, домагання у справі шкільництва, та кооперації?

Але це лише етап у дорозі. Перегляд пройденого шляху дав нам станиславівський конґрес.

Із жіночого народовецького зїзду в Ужгороді: Похід дівчат зі села Синява.

Із жіночого конґресу в Станиславові: Ґрупа жінок із Покуття розмовляє з делеґатками.

Перегляд був повний. На трибуні промайнули наші фахівці-жінки й бесідниці-дискутантки, в виставових салях розложено жіночу книжку й картину, на спортовому майдані пробігли змагунки, в концертових салях залунали звуки пісні. А наше, „новохатниць" вдоволення було повне, коли оглянули виставку народнього мистецтва і равт під кличем „Шануймо народню ношу". І в одному й другому випадку зійшло обильно зерно, кинене нашим журналом.

Старовинні одяги з Равщини, цілий ряд комплетних народніх строїв з Покуття, Гуцульщини, Придністрянського Поділля, Бойківщини, Лемківщини. дали перегляд народньої ноші, якого навіть не могли би влаштувати наші музеї. І замітне не тільки те, що невтомні орґанізаторки цього відділу зуміли видобути ці речі зі скринь та сховків, але й те, що не було на виставці ніодного зманірованого експоната. Мало того, що не було, але їх і не присилали. Значить настільки зросло уже зрозуміння правдивої краси в сільському одязі.

А вже правдивим іспитом нашої роботи, це був равт під кличем „Шануймо народню ношу". Показалося, що на салі майже не було зманірованого народнього строю. Уявляєте собі, що це значить? Ніодного гаптованого „жупана", ніодного „кокошника" на голові! Скільки тут треба було вложити праці, щоби обзнакомити публику з призначенням і стилем народнього вбрання! Аж радісно стає на душі, що ми вміємо цінити й наше довколишнє; на равті звертали на себе увагу прекрасний стрій борщівський (п. Ольга Кміцикевич), лемківський (п. Дудова), подільський (п. Леся Дудикевич), та цілий ряд угнівських строїв, яких світлину поміщуємо.

Діловий Комітет Укр. Жін. Конґресу розписав був конкурс на стилізоване народнє вбрання. Вислід цього змагання поданий був свого часу в нашому часописі. Щоправда, не дав він синтези нашого народнього одягу, полтавського й галицького, як сподівалися зпочатку. Але напровадив декого на можливости стилізації. І от на равті виступила ціла ґрупа полтавських одягів (Перемишль), під проводом Олени Кульчицької із менше або більше вдатною розвязкою.

Все це радісні обяви на полі плекання нашого народнього мистецтва. Хоча ствердження цих фактів може й не було головним завданням конґресу, але це сповнив він у всій повноті. Такі моменти як цінна виставка народнього мистецтва, стилеві народні строї і спроби їх стилізації, це для нас вказівки на майбутнє. А при цьому радість, що десять літ нашої роботи дало такий багатий вислід.

Міщанські строї з Угнова звернули на себе увагу своїх та заграничних гостей: пп. Ганна Романчич (Канада), Олена Кисілевська (Коломия), др. Харитя Кононенко (Ужгород) в угнівському вбранні.

КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА.

ВАРКА

Полóхо спалося Варці цеї ночі, переверталася до розсвіту на свому ветошненькому[1]) ліжничкові, грізну брову силяла за чоловікове плече поруч, під богомазами. Паламар, як сидів учора над своєю вічною струганиною, так ляг, мало не у капелюсі з крапканистим перцем джої, без якого, як без доброї ознаки, не було для нього „ціпкої" роботи. Хіба з таким годен удержати хату в ладі, хочби вробив руки по шию? Ех, коби-м і не їла, та щоб я лягла як ґаздиня!

Паламариха думала на голос, вела ним гей перед дзеркальцем, у голосові ярке літо.

Трохи, й під скринею стало сино, повз мисника червоно. Писаний полонинський когут, усяка фарба! упишнено розпустив косиці на старосвіцькій печі. Сонічко озирнулося на новий деньок, вітровий. Паламариха скочила сердито з лігва, шевельнула тугою попружкою вкруг стану, кінці вдарили об лаву, торкнула сюди-туди жолобковані горшки з чорним скливом. Не виспалася! Вечором пригнала дранкавого світолаза, що нічлігу жадав, длятого.

— Нехай-би я розсипався, як та глина під ногами, коли що украду! — кляв дико. І розтер землю постолом.

Спохопилася, що ватру цей з хати учинить, — і так пропала, як мід бажана, Варчина ніч.

Шибки стали біліти. Варка позіхнула й побліділа. Споровате як хміль повітря стояло верх паламарських стиружин, дерев'яного винограду та лелій для кіота. Клей збурився й розкис. Сад у глибині обістя здавався божим раєм і сама думка про нього була ясно пахлива. Кинути-б вікнами на боки, аж цвенькнуло-б під саму Ватунарку.

Ой-га! Від коли хата хатою, вони глухо зариті в бервена, а паламар... не дай Бог встрявати у прадідне!

Ось лежить він собі, завальний, колодистий, як медведиця, що з тулуками лягла край водопою й гадки йому, нежурникові, немає. Хрестиком підписується, ні вбратися, ні говорити, але яка різба під пальцями, нова церков, яка!

— Йване! — закликала уже мягко, з материнським подивом у серці. — Йване! Сонце на горі, люди на селі!

А сама отворила хатні ворітця з многовічним вирізом на рушницю, стала на порозі, зраділа далині:

— Сонічко святе, тепле, прекрасне...

І тут прошиб Варчину душу намір дивний, твердий і нечуваний: Коли не обійти, то обіхати долю.

Та хіба серед людий є спокій для нечуваних намірів? Ось уже й косар перед нею, сторонський, молодячок:

— Мамочко, душко! Припрячте мені косу, Бог би вас окрив!

Кинув заліззя, а сам як чудовий хижий птах полетів понад сіножати здобувати косьбу.

Устав і паламар, обтиснув поясок і хотів, було, класти уже на голову крисаню помічницю, але подумав і повізся до обори ліворуч хоромів.

— Багруню, Багре, донику... Почіхаю за ушко, соли дам... Підеш під смерічку, в холодок... Ласійку, сюди, бахуре гадячий...

— Чи не витягнув би ти води, нежурниче мій? Торочиш такої памороки, аж вяну.

— Тихо, Варко, не скигли. Ми гей два прутики одполітки. Це весела паморока, далебі. А он, глянь, наша ворона прийшла по хліб. Їдж, сироно, їдж.

Ще говорив, як понад гаджуґи, понад розкохані сади постелився високий, стрілистий крик, а за ним другі, рвані й дрібненькі. Хата у полі, з дерев'яним гребенем над крівлею, ніби заходила настрашено проміж жовті грозна квіток.

Наслухували усі, ворона теж.

— Черленюк жінку збиткує, — блакитно заморгав віями паламар. — Он як Гафійка бігає з братиком коло кошиці. Як мала вівця, не знає, що її робити.

Варка стала строга, з потемнілих очий злетів карий блеск:

— Не борониться, то й збиткує. То він зі стиду так... Василину вибрали до громади, до ради, а він — ні, тай ні... Що? Я буду в хаті, а ти меш радити? Вона уступила, його вибрали... Та він не годен сорому забути!

Забіліли насмішливо Варчині зуби:

— Жди! Вже я у цьому буду, село на нього пущу! Громадський суд, батіг страшний! Поставимо свою сільську раду, мудрих людей, сиві голови... Нікому до нас діла не буде, бо вона людяна, не політиканцька. Стане тверде право, та воно подружа не ме ломити, переконає до поправи... В нас є стільки заради, що ми нікого, крім самих себе не потребуєм. Ми годні усякого, який де не є, безчесника, гей старця по світі пустити!

Паламар засуятився гостро з ласою вороною, защіпував пазуху. А Варка своє:

— Податок нести, поки свинку згодує? Поле купити, завдатку треба? Для такого в громадській касі ні нитки! Все тікатиме, коли він на дорозі. А захворіє, рідний брат не прийде, — бо батіг буде для всіх!

Змовкла Варка, відступила на свою матірну пайку під грушами, стала ходити в чотири напрями добрим, розставним кроком, як майстер, що збирається класти угли.

— Ти що, Варко, ей! — гукнув наїжений паламар.

— Міряю, яка завбільшки має бути *моя* хата. Яка мені неволя, кажи, з тобою в прадідних норах сидіти?

Він розгубився, став кволий у мові як дитина:

— Мені добра й собача будка, аби я тільки дзьобав...

Змилосердилася велично Варка, засміялася, аж впадинки на загорілих щоках двома радісними рисками:

— Дзьобай свою смеречину, кільки хоч, але, як здумаєш набуватися зі мною у *моїх* хатах, маєш бути наряджений, як леґінь, що княгиню вибирає.

Надплила хмарка, у Василини затихло, зморосив дощ. Ледви Варка і д' хаті, поскакав лугами, як срібло на току. Але вона мов нічого, через вориння та в село.

— Куди це ти? — скрикнув паламар уже добре лютий. — Злива йде!

— Випогоджується! — уповіла з силою. — Йду поміж жінки продумати стрим на розхрістанців — громадський суд!

---

[1]) старенький

МАРІЯ ШТЕЛІҐА.

Коло Ослового

(Докінчення).

Запаска, це така необхідна частина „шма́ття", як і сама спідниця. Робиться з двох однакових хустинок, в ярких красках, або з кусня колірового „полотна" відповідної величини. Збирана дрібно, як спідниця, в долині викінчена „фальбанов" іншої краски, широкою на три пальці, і „приборами", по війні багатшими, перед війною тільки „басабанков і фирбітков". Запаски бувають червоні, білі, зелені, жовті, чорні в яркий взір. Підбирається їх так, щоби гармонізували з краскою спідниці, а рівночасно відбивали різко від неї. Прим., ніколи не носять червоної запаски на червоній або бурачковій спідниці.

Вперізуються наші „баби" „попружков", а поверх попружки „крайков". Попружка вузенька, домашньої роботи, з вовни чорної, білої і червоної. Крайка „купча", виглядає як ті, що їх у Косові носять літнички, широка щонайбільше на одну долоню.

На ча́хлик втягає „лейбик" без рукавів, із чорного або темносинього сукна, вишитий червоним „камальором" (тонкою вовною) і нашитий мосяжними ґудзиками. Часом уживають ще камальору зеленого, жовтого і „ружового", але тоді звичайно не пришивають ґудзиків. Мода ґудзиків є старша. В останніх часах зачали носити „лейбичата" або „камзольки" з зеленого або чорного „полотна", коротенькі до стану, обшиті червоним. Негарні і — здається — чужого походження, прийнялися через ощадність, бо дешевші від лейбиків. Уживають їх звичайно на будень. Ззаду, коло шиї дівчата пришпилюють на лейбик широку вишивану басабанку, або червону, вовняну, довгу на два метри, зложену вдвоє.

До „церкового шматтям" належить також плахта з „едноличного", білого полотна. В плахту завивають ріжні плоскі предмети, передовсім хліби, принесені за парастас.

В холодні дні давніше всі носили сіраки з брунатного сукна домашньої роботи, трохи подібні до гуцульських сердаків, але простішого покрою, коротші і без прикрас, лиш по краях обведені червоним і білим шнурком. Давніше з домашнього сукна робили також „камзольку" такого крою, як лейбики без прикрас. Таке сукно є дуже міцне і тепле, але й дуже дороге. Від кількох літ увійшли в моду светри і дуже попсували загальний характер „нашого шматтям". В зимі носять також кожухи з баранячої шкіри, короткі до пояса.

Зачіска наших жінок доволі проста: „дівки" носять одну косу, закінчену „заплітков" (червоною, бавовняною стяжечкою в пружки) і „вишиванов басабанков"; „невісти" скручують усе волосся на „хімлю" (кружок із якогось твердого матеріялу) і ховають під „чіпец", зелений або темносиній, нашитий бляшками. Давніше був „чіпец" маленький, тепер більший, обшитий фирбітками і кривульками і носять його вище. Рівночасно щезає „хімля", яка дуже нищила волосся. І „дівки" і „невісти" носять „муцики" (клаптики волосся, втяті рівно над ухами). Давніше дівчата не носили на голові нічого, а молодиці „фацалик" з великого, квадратового кусня білого, дуже накрохмаленого полотна, зложеного, як на світлині. Тепер і жінки й дівчата носять „купчі" хустки, які обшивають широкою фирбіткою і кривульками. Дуже люблені є хустки „вишивані" (фабрично гаптовані), з торічками. Хустки вяжуть під бородою так у дівчат, як і в молодиць. В багатьох селах фацалики закинули вже зовсім, так, що вони стали рідкістю в горах. В зимі носять хустки, вовняні, червоні. Мода хусток (від часу, як зачали їх загально носити) змінюється дуже скоро. Так само змінюється мода „пацірок". Перед війною найбільше носили „пацірки" завбільшки в малий горошок, блискучі (золоті, срібні, рожеві), або „воскові"

Лемківська „невіста" в чахлику і лейбику. На голові „фацалик". Квітчаста запаска з хусток. На плечах хустка „завійка".

(перлинки), звичайно в двох красках. На будень намисто дрібне, як до робіт, ярко червоне й біле. По війні зачали носити дуже гарні „крайки" (ґердани). Взори їх у перших літах дуже прості, з кожним роком стають багатші і кращі, а хоч краски на них дуже яркі — тло завсіди червоне — та все гарно дібрані і згармонізовані. Долішній край усе закінчений „ґомбичками" (більшими кораликами, блискучими або частіше матовими). Число рядів цих „ґомбичок" також зростає. На ногах носили давніше ходаки, подібні до гуцульських постолів, але простіші й неприкрашені. Взували їх на полотняні онучі і вязали довжезними, чорними, вовняними волоками. До церкви взували високі чоботи. Тепер більше носять черевики і півчеревики.

Із красок найбільше поширена є „червена" — яркочервона (спідниці, запаски, вишивки на лейбиках і чахликах, „прибори", ґердани), „бурачкова" — темночервона (спідниці, ґердани), чорна і „синя" — від

середнього блакиту до темного відтінку (кабати, лейбики), зелена (запаски, прибори, рідше спідниці, камзольки), жовта і біла (запаски, хустки на голову, прибори), „жовта" — помаранчева (запаски). „ружова" — сильно рожева, майже амарантова, або фрес (дуже часто прибори, рідко спідниці). Відтінки красок звичайно сильні, яркі, або темні. Ясних, блідих красок лемки не відріжнюють від білої; виїмком є „небеска" (голуба), примінювана дуже часто як орнамент на ґерданах, її вважають зовсім відмінною від синьої.

Всякі комбінації красок, у яких замітний брак „червеної", звуться „жалобними", особливо, коли в них багато „синьої" та „небеської". В жалобі не вільно носити червоних спідниць, запасок і стяжок, ані пацірок, не вільно також писати писанок, ані співати.

Жіночий одяг зветься „бабське шмаття", мужеський — „хлопське". Загальний склад „хлопського шмаття" не багато ріжниться від „бабського". Такий самий чахлик, тільки з вишивкою в іншому напрямі, лейбик у таких самих красках і такого покрою, тільки вишитий інакше, в „косиці" („косицями" звуть у нас когутячі пера і всякий орнамент, який нагадує перо або пальмове листя), сірак, як „бабський". Замість спідниці, очевидно, „нагавки" довгі, з домашнього полотна. На голові малий, круглий „калап" з фільцу або з соломи; парубки прибирали його „чічкою" і блискучою шпилькою. Цей стрій дуже зручний і гарний, по війні на жаль, дуже потерпів. Наперед зачав щезати „калап" (купований, здається, за Бескидом). Підчас війни носили багато старих, вояцьких шапок, по війні — звичайні, галицькі „капеліхи", мода з півночі. Між парубками прийнялися темні „райтки" і „польські" (міські) сорочки.

Старі люди носять ще часом „гуню" або „човганю" з домашнього сукна. Рукавів „гуні", в долині зішитих, уживають як глибоких кишень на дрібні предмети „Гуня" прислугує тільки „ґаздам", — парубки її не носять. Давніше поважні „ґазди" носили довге волосся, яке запускали зараз після шлюбу. Отсю моду закинули менше-більше від часу, як зачали їздити до „Гамерики", хоча сама „Гамерика" на загал не дуже зашкодила народній ноші. Я знала багато „гамериканців", які вернувши з „талярами" до краю, переодягалися назад в „руске шматя"", яке звуть також „ґаздівським", а „польского" вживають тільки в поїздках до міста.

Рим, листопад 1932.

ЦІКАВА ВИСТАВКА

Етноґрафічний Музей при ґімназії СС. Василіянок щороку представляє нам нові свої надбання. Нераз уже згадували ми про працю цього музею, а зокрема його орґанізаторки ЧСВВ Северини Париллє, над збереганням памяток нашого народнього побуту. Не можна не підчеркнути ще раз цього явища, що воля одної тільки людини може створити цінне народне діло й серед наших обставин, коли є тільки в неї до цього охота й правдивий запал.

Найцікавішою новиною виставки — це весільні вінці. Мабуть одинока в нас збірка, уставлена на довгому, середущому столі дуже методично; кожний вінець можна оглядати ззаду і зпереду. Вони уміщені кожний у невеличкій шклянній скринці, злагодженій після найновіших музейних вимог (шклянні стіни, злучені тільки вузенькими рямцями). Переважають багаті вінці, подільські, перевантажені квіттям та позліткою. Одначе є й вінці гуцульські, бойківські, яворівські, а навіть один із Буковини (Мамаївці). Найкращий вінець із села Маркова в Заліщиччині, цілий виплетений із червоної волічки на взір старовинного чільця-діядему.

Фраґмент із виставки ґімназії С.С. Василіянок у Львові: Покутська кераміка. Лавки вистелені покутськими переmітками. — На стіні портрет сільської жінки роботи Д. Горняткевича.

Але варто ще вернути до уладження виставки. Саме ця обставина, — не тільки експонати, — робить виставку цікавою. Вперше у нас подбали тут, окрім доброго розложеня експонатів, також про декоративність виставки. Протиставлено тут собі великі площі, заповнені однородним предметом (напр. сорочками), які дають відразу *перегляд* того чи іншого експонату. А цього власне бракує нашим виставкам ручних робіт, в яких глядач розгублюється.

Замітне те, що розміщення експонатів тут не тільки декоративне, але й доцільне. Кожному відвідувачеві при вході на салю впадає сейчас у вічі протилежна стіна, густо закрита сорочками. В дорозі туди зупиняє його увагу середущий стіл із гордістю цієї виставки, весільними вінцями, який треба обійти довкола. Дальше минаються ще бічні стіни салі із рідко уложеними народніми одягами на манекенах. А вкінці, при виході, прощає глядача, втомленого обиллям красок і ліній, погідний куток покутської кераміки, ясний і привітний (поруч на світлині) Яркі червоні маки, приміщені в горішніх глечиках переносять сюди теж щось із спокою піль.

Цікаво було би тепер, коли Музей розпоряджає вже таким багатим матеріялом, влаштовувати виставки спеціяльні. Наприклад реґіональні (бойківська, поліська і т. д.) або предметів народньої ноші (виставка сільської сорочки, намиста, обуви). Такі виставки були би для широкої публики дуже повчаючим матеріялом.

Л. Б.

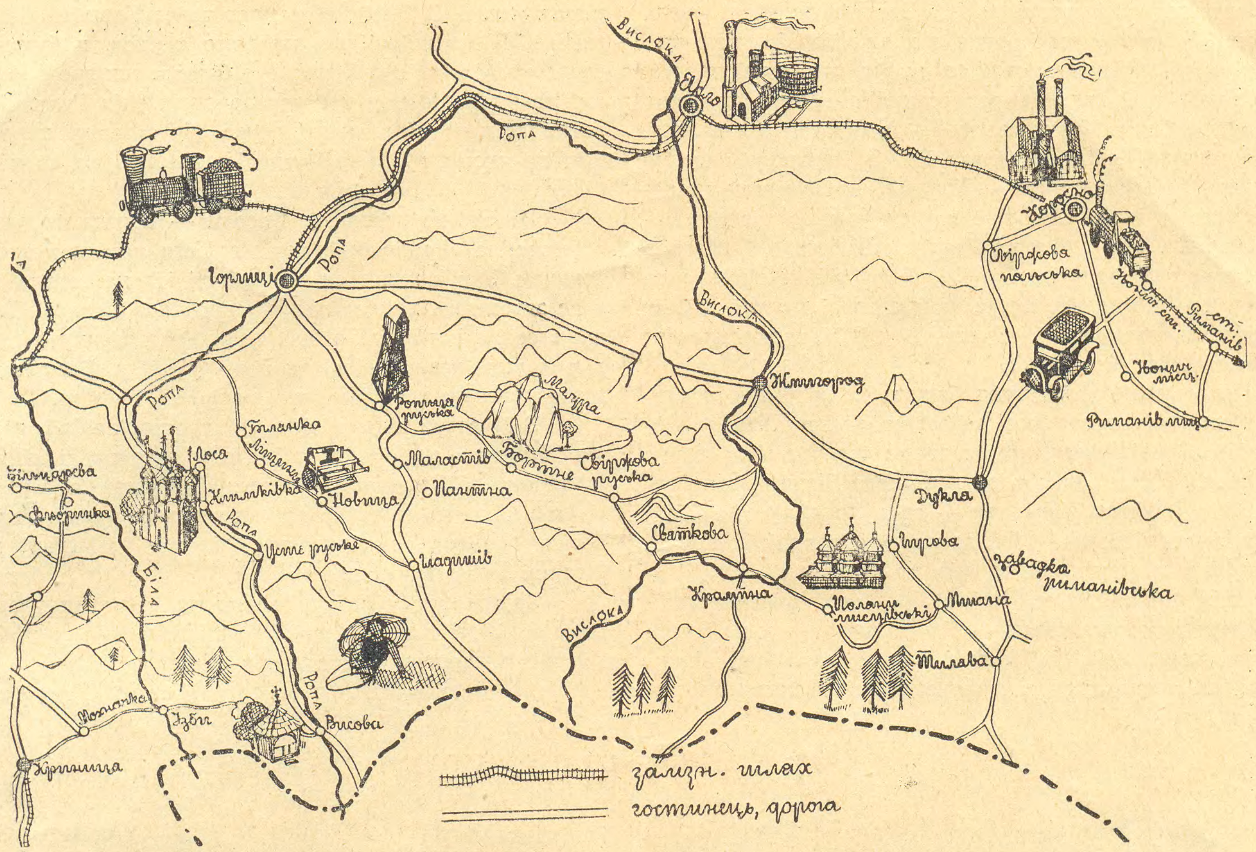

ПРОГУЛЬКА ПО ЛЕМКІВЩИНІ

Туристичний рух в напрямку Лемківщини доволі ще молодий. Перші туди почали мандрувати пластунки й пластуни. В церковній хроніці в селі Явірках пов. Новий Торг — є власноручно вписаних кілька львівських пластунок. По них зробили довшу прогулку по Лемківщині бувші самбірські пластуни. А прецінь такі самі, як деінде зелені ліси, таке саме свіже повітря, така сама, може й краща джерельна, ба, навіть мінеральна вода. Живе тут між горами завзяте, здорове українське плем'я, якого життю, звичаям, малощо відмінному говору, а передусім течіям, які нуртують — головно останніми часами — у його орґанізмі, варто й треба присвятити більше уваги.

Ось яку можемо собі назначити дорогу: потягом до купелевої місцевости — **Івоніч.** Звідсіля їдемо автобусом до Дукли, а далі возом заїзджаємо до першого лемківського села — **Завадки риманівської.** Тут можна би спочати на приходстві у місцевого пароха. Завадка рим. типове лемківське село, в якому йде боротьба між свідомими лемками — українцями, й несвідомими нібито „русскими". В селі є чит. „Просвіти" й „Качковського". Зі Завадки прямуємо до **Тиляви.** У цьому селі перший раз на Лемківщині ввели православя в 1926. р. У поверховому „Народному Домі" міститься в давній театральній салі православна церков. Тилява велике село, через яке йде битий шлях до Чехословаччини. Положене на лагідній височині, хати чистенькі, коло кожної гарний сад, скрізь видко достаток. Люди привітні, тільки не люблять — як зрештою всюди у православних селах на Лемківщині — щоби з ними дискутувати на релігійні теми, та борони Боже збивати їх перехід на православя. З Тиляви звертаємося на захід і приходимо до другого православного села — **Мшани,** де побачимо першу православну „часовню" — нібито церков. Із Мшани гостинцем, або через шпильковий ліс, в якому багато озону — доходимо до **Полян мисцівських. З** Полян переходимо через Вислоку до **Крампної.** Крампна настільки цікава, що положена в дуже мальовничій околиці між лісами й горами над Вислокою. Це дає їй змогу стати в майбутньому поважним літнисковим осередком. В селі находиться приходство, пошта, чит. „Просвіти", кілька крамниць, станиця прикордонної сторожі. Через Крампну веде дорога з Ясла на Чехословаччину. Крампна не перейшла на православя.

В нашій дальшій дорозі на захід дійдемо до **Святкової.** Село православне, досить велике, має в гарному будинку кооперативу, яка належить до РСУК й гарно розвивається. Живе тут греко-кат. священник о. Дмитро Ступак — відомий публіцист, який на сторінках „Нової Зорі" порушує дуже часто релігійне питання на Лемківщині. Зі Святкової йдемо до сусідного села — **Свіржової руської,** де можемо оглянути цікаве природне явище, а саме: як відірвався добрий кусень гори Марешки й зісунув вдолину. Терен під тою горою є пошматований, на відірвищу видко голі скелі, а між довколичним населенням ходять слухи, що то чорти пхали ту гору, бо хотіли її злучити з другою, такої самої величини, яка зветься Колянин. На Марешці ростуть великі маси афин, які збирають довколичні дівчата й продають в поблизькому місточку — Жмигороді.

Загальною чертою Ясельщини є те, що жіноцтво ще не затратило питомої лемківської ноші, підчас коли мужчини вже кидають лемківську гуньку та надягають міжнародню европейську блюзу. В неділі й свята можна побачити ревії мальовничих лемківських строїв, коли ґрупками йдуть дівчата й жінки до церкви. В Ясельщині є також найчистіший лемківський говір.

Зі Свіржової через т. зв. **Майдан,** де колись була фабрика поташу, переходимо до горлицького повіту. Першим селом у тому повіті є **Бортне.** Населення Бортного дещо відмінне. Низькі присадкуваті, кремезні постаті. Село напів православне. За американські доляри православні бортняне вибудували собі самі, без помочі інженера досить гарну церков. Є також ста-

ренька гр.-кат. церков і приходство. В Бортнім варто оглянути величезні мов будинки камяні брили, з яких місцеві селяне самі виробляють жорна й придорожні, а також цвинтарні хрести. Одним словом в селі цвите каменярський домашній промисл. В Бортнім аж дві чит. Качковського — православна й гр.-кат. В селі йде завзята релігійна боротьба. З Бортного напевно схочемо вийти на вершок гори — **Маґури,** щоби відтак видрапатися на високу вежу й полюбуватися гарною лісисто-гірською панорамою. Таких веж на Лемківщині багато. З Маґури не схочемо вже назад вертати до Бортного, тільки зійдемо до сусідного села — **Гладишів.** Знане воно з того, що тут у 1918. р. москвофіли скликали т. зв. „Русску Раду" й „проклямували" — „Лемківську Республику".

Коли схочемо приглянутися ближче лемківським токарським виробам, мусимо подорозі з Гладишова вступити до **Новиці.** Звідтіль через **Ліщини** поміж двома борами лісів здовж гірського потка, відтак через гору коло села **Білянка** перейдемо до славного гарними дівчатами — села **Лося,** яке з віддалі робить враження місточка. Як доказують зовнішні фізичні прикмети, лосяне походять від шведів, недобитків із шведсько-польських війн, що мабуть тут осіли. Лося все напів вилюднена, бо мужчини торгують мазею — бічним продуктом нафтяної ропи, яку розвозять по цілій Польщі. В селі остає лиш жіноцтво й провадить господарку, а передусім дбає за чистоту й порядок у хаті. З Лосі виберемося через **Климківку** до **Устя руського.** В Климківці ще оглянемо церков, побудовану в московському стилі з цибулястими банями так, що робить враження, мовби її живцем перенесено сюди зпід Тули. Устя руське виглядає наче маленьке місточко. По середині квадратний ринок, на якому в кожний понеділок відбуваються менші торги, кілька разів до року більші.

Не можна поминути **Висови** — одинокого українського літнища на Лемківщині, тому з Устя помашеруємо туди гостинцем. Зараз кинеться нам у вічі кілька гарних віль, купелеве заведення, приходство, кооператива церков. Довідуємося, що в селі є капличка, в якій показуються „чуда". Є там також кілька українських віль, як напр. вілля п. Батюка й ін. Село дуже культурне, свідоме національно.

З Висової підемо лісами й горами до **Ізб,** де можна би переночувати на приходстві. По відпочинкові дійдемо через Мохначку до **Криниці.** Оце прекрасне літнище із цінними джерелами находиться тепер цілком у чужих руках. Село Криниця велике, розлоге, національно свідоме. Сільські хати чисті й гарні. Залізнича стація в місці.

Звідси могли би ми залізницею відїхати у свояси й на тому закінчити кілька чи кільканадцятидневну прогульку по далеких і дорогих нам західніх окраїнах.

Петро Смереканич.

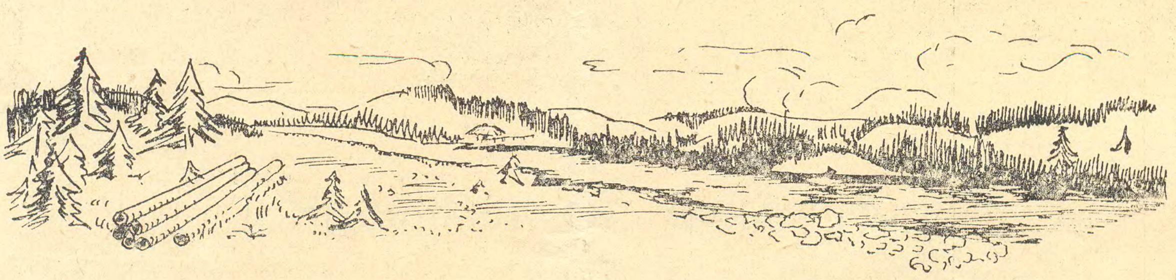

ПЕРЕГЛЯД ЖІНОЧОЇ ПРАЦІ*)

ОГОРОДНИЦТВО

Чи розумієте вагу огородництва по більших містах? Адже міста це великі і вдячні консументи доброї огородничої роботи. На жаль — по містах наших огородників є найменше, бо ми не вспіли собі це досі освідомити ваги цієї професії.

Наше підміське населення випускає з рук прекрасний заробіток. Як часто сидить у такому селі семинаристка без посади, або ґімназистка, що не знає що зі собою зробити! Журить тільки батьків, що в її образування вложили стільки гроша. А батьківське поле оброблюється на збіжжа, не користаючи з вигідного підміського положення. Тоді, коли при відповідному вишколі, можна би вже з морґового господарства зробити прекрасний яринний город. Скажете, вишкіл потрібний? Але ж він потрібний для всякого фаху й саме того, в якому тепер найбільше безробіття (учительський) теж.

А при цьому звання огороднички незалежне, приємне й, головно, здорове. При теперішній конюнктурі на ярини, особливо ранні, можна й при сучасній дешевизні хліборобських продуктів вийти на своє.

Огородничу школу маємо, щоправда, чужу, не свою, але зовсім близько, бо у Львові (Замарстинів, Вулька Капітанська). Наука триває 2 роки. Приймають після 7 кляс нар. школи.

У Львові також знаходиться жіноча зільна школа (ул. Задвірянська 70). Наука триває 2 роки, відтак однорічна обовязкова практика. Школа підготовляє спеціялісток для плекання й використовування лічничих рослин.

Дальші школи: Державна Коедукаційна Огороднича Школа в Познані, вул. Снядецьких 54. Школа має два відділи: огородничої продукції і декораційного огородництва. До школи приймають учнів (ниць), що скінчили найменше 6 кляс ґімназії. Наука триває три роки, початок науки 15. вересня. Вписове й оплата за науку коло 250 зол. річно.

Державна середня коедукаційна Огороднича Школа у Вильні, вул. Солтанішки 50. Наука триває три роки. Приймають учениць у віці 14—18 літ по скінченні найменше 7 кляс нар. школи або 3 кл. ґімн. Вписи від 15. травня до 14. серпня 1934. р. Приймають за вступним іспитом з польської мови і рахунків.

Державні Однорічні Курси Огородничої Практики в Заліщиках. Приймають кандидаток (тів) до 25 літ, абсольвентів (ток) огородничої або рільничої школи. За повне удержання в шк. інтернаті платиться: в січні, лютому, березні і листопаді по 20 зол. місячно, а в решті місяці по 10 зол. місячно.

*) Подаємо в цій рубриці невихіснувані в нас жіночі звання.

ТАРІЛКИ Й ГЛЕЧИКИ

Щойно недавно випущено в світ український порцеляновий сервіс, здавалось би, на радість і втіху наших господинь. Тимчасом його зустріла по мачошиному українська хата. Більшість уважала цей проєкт В. Дядинюка чужим, неукраїнським у красках та рисунку. Повторилося тут те саме, що і з полтавськими вишивками в Галичині: трудно нам привикнути до їхніх гнутих ліній та ніжних, молошних тонів. Виховані на ярких гуцульських узорах, вимагаємо від вишивки пестроти.

Та й взагалі у нас дивне поняття про те, як має виглядати українська кераміка чи порцеляна. По словам п. Ониська, (виробництво згаданого сервісу), наша публика бажає бачити вишивковий взір на рубцях тарелів. Так, принайменше висловлюється, побачивши сервіс проєкту В. Дядинюка. Мабуть несвідома того, що вишивку, пристосовану до полотна (рівні нитки, плоска вишивка) годі добре перенести на випуклий беріг тарілки або чашки. Тут можна з успіхом примінювати тільки мотиви керамічні (сільські миски, глечики) або писанкові, що теж закривають заокруглену площу.

Такий саме підхід завважуємо у мистців, що запроєктували нові порцелянові сервіси. Мова йде про конкурс на проєкти порцеляни, розписаного згаданою вгорі крамницею О. Ониська у Львові. У конкурсі могли брати участь тільки мистці-жінки. Ця обставина спричинена не Укр. Жіночим Конґресом, а просто загально принятою думкою, що жінка мистець тісніше звязана з практичною дійсністю як мужчина і в прикладному мистецтві перша може сказати своє слово.

Вислід конкурсу — дуже вдоволяючий. Наплило понад 80 проєктів від авторок. Вибір не був трудний: одноголосно признано першу нагороду проєктам Стефи Рудакевич. Всі вони (7), основані на мотивах писанкових або керамічних, свідчать про її мистецьку культуру й спосібність опанувати цю особливу техніку в рисунку. Ця перша спроба малярки в прикладному мистецтві показала її незвичайні здібності, які досі не так виразно проявлялися в її шталюґових працях.

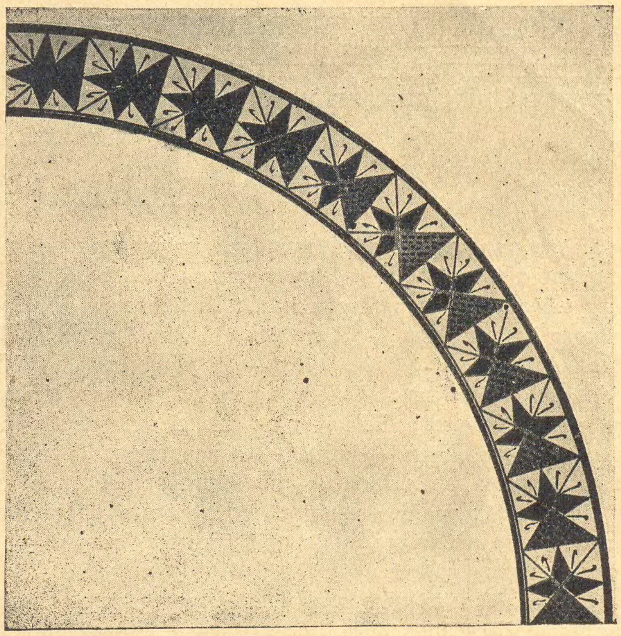

Із конкурсу на українську порцеляну, влаштованого крамницею О. Онисько у Львові:
Один із проєктів Стефи Рудакевич, — (І. нагорода).

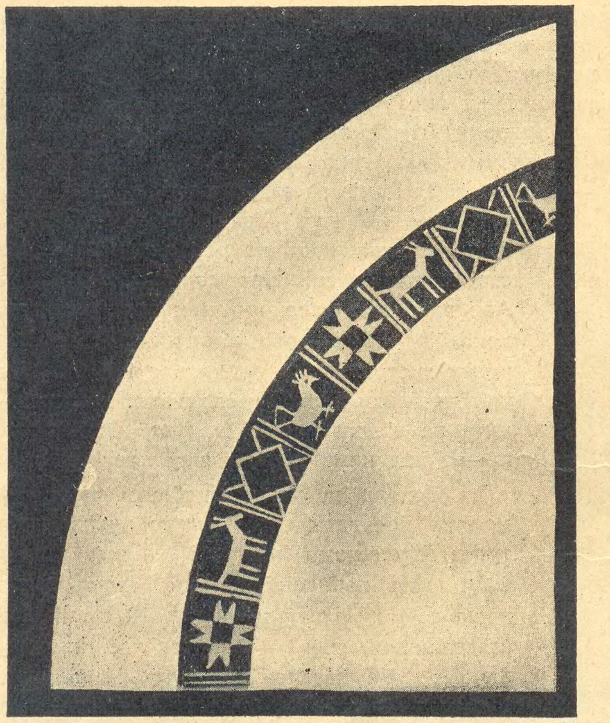

Із конкурсу на українську порцеляну, влаштованого крамницею О. Онисько у Львові:
Один із проєктів Софії Вальницької, — (ІІ. нагорода).

Друга нагорода припала Софії Вальницькій, відомій із давніших композицій у „Новій Хаті". Опирається здебільшого на гуцульських писанкових мотивах, яким придумала на тарілці своєрідну декоративну розвязку.

Окрім нагороджених проєктів відмітило жюрі ще кілька цікавих праць. Олена Кульчицька (Перемишль) дала прегарний проєкт діточої порцеляни з народніми мотивами коників та баранців. Окрім цього пробувала ще примінити квітчастий керамічний мотив до звичайного кавового сервісу. Михайлина Стефанович (Хирів) одинока успішно розвязала приміненя вишивкового взору до порцелянової форми.

Не всі мабуть проєкти перейдуть зараз уже на порцеляну. Але коли зреалізуються два-три з них (Рудакевич, Вальницька, Кульчицька) матимемо вже богатий вибір для всякого смаку і кожної потреби.

Стільки про порцеляну. Вона щойно заповідається, коли не рахувати існуючий уже (на мою думку дуже цікавий) проєкт В. Дядинюка. Але маємо вже інші глиняні вироби, щоправда не ужиткові а декоративні, але зате готові. Керамічні вироби робітні С. Литвиненка.

Робітня С. Литвиненка навязала до традиції керамічного виробництва, сотвореного в нас І. Левинським (навіть і находиться в забудованнях Спілки). Але йде зовсім новими дорогами. Виробляє щоправда глечики й вазони на зразок давних, запроваджених І. Левинським. Але вже навіть на тих ясних вазах і колачах везерунки більш незугарні, більше „ручні", у порівнанні з ідеально симетричним рисунком давніх глечиків І. Левинського.

Але правдивою новиною, це — кераміка полтавська. Роскішні темнозелені, або брунатні гладуни, зелені колачі, маснички й малі глечики. Тло соковите, темне, розписане гнутими квітчастими взорами. Форма особлива, зближена до народньої.

Щоправда кераміку цю стрічає той сам закид, що й сервіс проєкту В. Дядинюка. Вона здається нам чужа, не наша. А все те тому, що ми не знаємо нашої орнаментики, що земля наша така широка й багата у всякі відтінки, як мало котра інша.

Шкода тільки, що робітня С. Литвиненка перейняла від робітні І. Левинського всі форми глечиків. Між ними є також багато зманірованого. Навіть у гуцульських зразках, які нам так добре відомі, можна творити нові форми й примінення.

Одначе помимо цих невеличких недотягнень можемо лише повитати це нове виробництво. Нарешті матимемо добру, стилеву кераміку, нарешті перейде ця галузь народнього мистецтва в наше помешкання в доброму, несфалшованому вигляді. *Л. Бура.*

ДІТОЧІ ІМПРЕЗИ

Друга половина травня та перші дні червня проминули під знаком діточих імпрез. Дівоча школа ім. Т. Шевченка — „У світ казки", хлопяча школа ім. Т. Шевченка — Вечір танків, школа ім. кн. Льва — Свято Матері, цілий тиждень Свята Захоронки, школа СС. Василіянок — „В чужім пірю" (Марійки Підгірянки), свято Рідної Школи на площі Сокола-Батька, виступи учнів Музичного Інституту на пописі ритмічної руханки, а вкінці концерт „Діти — дітям" — з першою у Львові українською діточою орхестрою — це приготовили наші діти.

Це все так радісно хвилює, що хотілось би підійти до кожного з цих невідомих ініціяторів і щиро стиснути їм руки та подякувати за труд і працю.

Так радісно схвилювало мене представлення дівочої школи ім. Т. Шевченка п. н. „У світ казки". Кожна кляса цієї школи вивела одну з наших найкращих діточих народніх казок. Так довго жили вони незпримічені тільки у книжках. Наше покоління вже не мало щастя чути їх безпосередно з уст народу. Тепер ці казки ожили на сцені.

Якби ви побачили, яким прекрасним рухом котився „колобок", що від усіх звірів втік, а хитрій лисичці таки попався, як дотепно вшитий був одяг, цеї свіжо-спеченої паланички — то ви не здивувались би, що один трьохлітний хлопчик відразу пізнав, що це „коржик", заки ще дитина почала відігравати свою ролю.

А „Ріпка"! Та люба дитяча казка „Ріпка", що її так гарно розказала маленька учениця II. кл. а відіграли її маленькі товаришки. Правда, ми бачили її вже минулого року на Святі Захоронки в театрі Ріжнородностей. З цего порівнання видно, що значить сцена. На більшій сцені все виглядає краще. Тут разила вбогість обстановки і за близьке віддалення сцени від глядачів.

Тому досить блідо вийшли одяги всіх звіряток, що виступали в Козі-дерезі, хоча були дуже цікаво подумані. Але гра дітей була майже мистецька.

Дівоча школа ім. Шевченка у Львові вивела на сцену наші казки. Ріпка у виконанні малих учениць тієї школи. Текст до дії виголосила маленька Леся Храплива (перша зліва).

На інших святах я не була, але з великим інтересом слідкувала в пресі бодай за нотатками про ці свята. Незвичайно радісне явище — це розвиток у нас діточої ритміки. Є вже такі визначні сили як п. Суховерська Оксана, Мамчаківна І., Навроцька Дарка, Пастернакова Марія (що вела на Личаківській дільниці безплатний курс ритміки для дітей Рідної Школи), вкінці Оксана Федаківна, що започаткувала в Музичному Інституті науку ритміки методою Жак-Далькроза. Попис маленьких учениць цеї школи — був правдивою насолодою для всіх присутніх.

Вершком діточих імпрез був концерт „Діти — дітям" (17. VI. 1934), що його влаштувала „Українська Захоронка". Тут вперше виступила діточа орхестра — маленьких музикантів — від 9—14 літ, наймолодших учнів Музичного Інституту у Львові. Підготовкою цего концерту зайнялася пані Н. Барвінська, дружина Директора Інституту. Вона закупила ноти Бромберґа „Діточу симфонію", постаралась про інструменти і свою активною участю на пробах піддержувала в дітей запал і охоту до праці. Нелегко було зібрати около 20 дітей на проби. Кінець шкільного року, діти перемучені, ті, що мешкали на окраїнах міста або й у Винниках нераз без обіду. Деколи не вірилось, що все це доведеться до кінця. Та коли взяв диригентську паличку учень диригентського курсу проф. Колесси — Роман Согор, з молодечим запалом і завзяттям завершив підготовку дітей і разом із ними виступив на сцені. Що це була за картина, трудно описати. Симфонія випала прекрасно. Діти вичарували своїми дрібними пальчиками — концерт природи. Шумів лісок, бренів потічок, перекликалися всіми голосами птички, свистіли, кукали, так живо, а маленькі діти — питали своїх мамів за зазулькою, за соловейком, і дивувались, що нема дерев, де ці птички звичайно перебувають. Люди не розходились — довго ще сиділи зачаровані. Про солістів не буду писати. Але вже сам факт, що цих двоє маленьких виконавців 13-літнього хлопчика і 9½-літню дівчинку зустріла така прихильна і тепла піддержка усієї публики і навіть мистецької критики — свідчить не тільки про їх талант, але і про велику працю над ними їх музичних провідників.

Деколи, не хочеться вірити, що є люде, що можуть посилати свої діти до чужих шкіл, коли тут в Музичному Інституті кипить така робота, коли вчать найкращі, світової слави наші мистці, вчать за таку плату, на яку навіть не подивився би „заграничний спец" — що так усе імпонує нашим людям. Це незвичайно болить і відбирає віру і силу до праці. Як буде кому виконувати твори наших композиторів, тоді будуть вони творити. А діти зі шкіл Музичного Інституту дають тому запоруку. **(М.)**

НА ПЕРШОМУ ЗДВИЗІ

Тоді то показалася потреба спортової площі. Скуповували метер по метрові гладкої зеленої мурави, по якій тепер товчеться залюбки наша молодь. Без думки про те, з якими зусиллями його колись добували.

Он, світлина з того часу: Сімнадцять дорогоцінних метрів, а серед них дві сокілки. Сімнадцять метрів! Це дарунок, який закупили дві перші жіночі чети Сокола-Батька. Саме тоді, коли проф. І. Боберському вручали булаву кошового.

Скільки це нас коштувало труду, пригадую собі. Нарад, міркувань та хвилювання! Теперішній молоді цей вчинок може здаватиметься маловажним. Тепер начебто кров гарячіша і часу немає на таку дрібничкову роботу. Але тоді це було для нас початком усього.

Спитаєте чому саме сімнадцять? На стільки вистачило в нас грошей.

А які ми були горді! Начебто дійсно здобули тих сімнадцять клаптиків нашої землі від ворога у бою.

Сокілка.

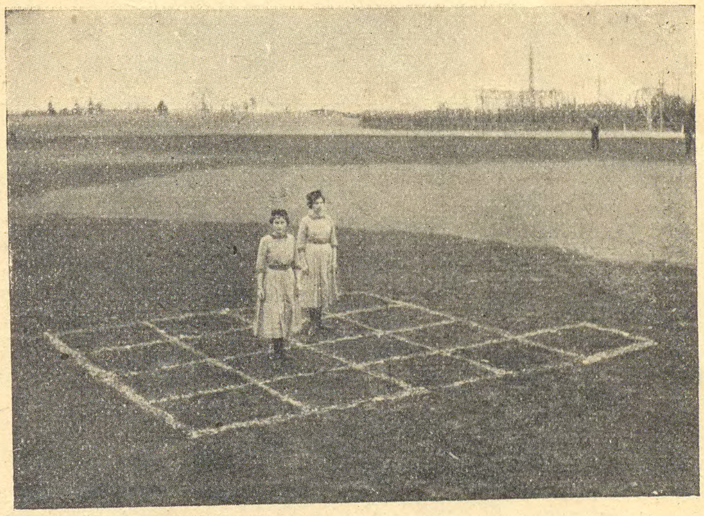

Дві перші жіночі чети Сокола-Батька закупили сімнадцять метрів майдану на першому здвизі в 1911. р. Провідниці чет: Олена Степанів і Одарка Білинська.

ЩО КАЖЕ НАШЕ ПИСЬМО

— Ви ґрафольоґ? Ох, прошу, поворожіть мені з мого письма!

Коли трапиться таке почути, то це, очевидно, глибоко вражає мою „ґрафольоґічну" свідомість й виповаджує мене з рівноваги. Тоді, в найкращому випадку, я, замість, щоби забратися до аналізи письма, починаю викладати, що це таке ґрафольоґія й яке її завдання. Часто розбиваю надію на „відгадання майбутнього", на „ставлення гороскопів" і т. п. Ґрафольоґію плутають із такою метафізичною наукою, як астрольоґія; тимчасом наше письмо має фізіольоґічне підложжа й аналіза його не є метафізичною процедурою.

У пожитті з людьми стараємося пізнавати їхній характер. Шукаємо його в думках наших ближніх і балакаючи з ними, приглядаємося виразу їх обличча. Це діється не так із цікавости а просто з потреби наших соціяльних відносин. Проте часто трапляється, що, судячи людину після того, що вона робить чи говорить — ми осуджуємо її зле й стаємо заклопотано перед загадкою.

Коли приглянемося до нашого окруження — побачимо, що кожня людина має щось властивого, що виявляється у її рухах. Вираз цих рухів — це ніщо інше як гра мускалів, стимульована нервовою системою. Ця гра — дзеркало індивідуума. Для модерного психольоґа буде більш міродайним спосіб говорення, як зміст розмови з людиною, якій він приглядається. Свобідний рух у ході, праці, забаві, плач, сміх — це для вправного ока більш виразиста мова, як усі слова. Сучасна характеризація ні на хвилину не відступає від тіла людини й тісно звязує біольоґічну форму з т. зв. душею.

Спитаєте, при чому тут письмо? Отже письмо — це найкращий дослідний матеріял. Наше письмо — це власне зафіксований рух, що походить з того самого осередку, що й більшість наших рухів. Значіння його не менше. Ріжниця в цьому, що всі рухи майже невловимі, перехідні — письмо-ж одинокий рух, що дає конкретний, постійний образ й тому дає змогу довших і докладних дослідів. Письмо — це не тільки зручність руки: є докази на те, що характерні прикмети письма залишаються навіть тоді, коли людина, втративши можність писати рукою, навчиться писати ногою, чи устами.

Можливости ґрафольоґічного досліджування можна означити точно. Письмо, в першій мірі, відслонює характер. Говорити про чисто духові прикмети людини — важче, але й вони в багатьох випадках наглядні. До аналізи надається найбільш письмо вироблене, при якому автор не бореться з технічними труднощами. Крім матеріялу (найкраще свобідно писана сторінка листа) треба подати вік, пол і звання. Означення віку потрібне тому, що ступінь зрілости в письмі зовсім не мусить іти в парі з літами. Бувають зрілі характери у дітей й противно „штубацькі" письма — у дорослих. Завданням ґрафольоґа є подати причину, чому воно так. Щож до пола — то в наших часах поняття жіночости й мужеськости затратило ріжницю. Є жінки з перевагою „мужеського" інтелекту і знову-ж бувають мужчини з перевагою почувань над розумом і їм ми приписуємо „жіночий характер". Тільки з тої точки погляду можна говорити про жіноче й мужеське письмо.

Найскладніша справа зі званням. Люди, по більшій частині вибирають фах для хліба, не рахуючися з тим, що відповідалоб їх здібностям. Очевидно є типічні письма лікарів, адвокатів, купців і т. п. Але буває, що лікар пише як судовик, або професор як інженер. Вже скорше можна „відгадувати" по письмі людей, що визначаються в науці чи мистецтві.

Нераз доводиться почути таке:

— Ох, у мене письмо щодня інше! — Це не є ніяка аномалія. Вражливі, нервозні люде підпадають настроям. Булоб дивно, якби це все не відбивалося в письмі. Щоправда, ті „зміни" є для ґрафольоґа мінімальні, але все таки для докладної аналізи добре мати кілька зразків одного письма.

Галина.

ДІВЧАТА В МУНДУРКАХ

Песа в 3 актах 12 картинах *Христи Вінсльое.*

Двадцять сім разів грали цю пєсу у Львові і все при повній салі. Значить, тема небуденна і доторкає актуальних справ, коли викликала зацікавлення широких кругів публики. Кажуть, що авторка написала її перед кількома роками на основі власних пережиівань в одному німецькому пенсіонаті під Берліном — спершу як театральну пєсу, а відтак як сценарій до фільму. Фільм сконфіскували, але він сповнив свою задачу, бо згаданий пенсіонат переорґанізували, зате авторку за часів правління Гітлера прогнали з Німеччини.

Фабула штуки сама по собі доволі проста. До дівочого пенсіонату, який є одночасно й школою, привозять дівчинку Мануелю фон Майнгардіс, сироту без матері. Опікується нею тітка, ексцеленція фон Еренгардт, яка одначе мало дбає про своячку, а виєднавши для неї безплатне приміщення в заведенні і заосмотривши в подерте білля, вважає, що сповнила свої родинні зобовязання. Мануеля, несміле, вразливе дівчатко, опинюється нараз у гурті веселих товаришок — усі зі шляхотських родин — серед суворого інститутського режіму під твердою рукою настоятельки, панни фон Нордек цур Нідден. Назагал усі дівчата почуваються там несогірше — обходять на свій спосіб приписи інститутської дисципліни, бавляться писанням любовних листів і читанням пікантних книжок, висміваюгь і наслідують смішні сторони настоятельки й учительок крім панни Бернбурґ, яка тішиться загальною любовю й пошаною учениць.

Дві тільки інститутки не можуть зжитися з пенсіонатським режімом: Едельгарда, ґрафянка фон Менґсберґ і наша Мануеля. Перша плаче й тужить заєдно за домом, рветься до світа, що десь там за мурами пенсіонату дише тепер пахощами весни, не може помиритися з одноманітністю щоденного життя, з безнастанними приказами й муштрою: „в пари! в пари! не висувайсь!" А Мануеля? вона ще більш самітною почувається. Матері в неї нема, а батько-військовий либонь небагато розуміється на вихованні дітей, коли на лектуру вкладає доні до куфра... „Альравне" Еверса. Дівчинка спрагнена тепла, любови, тому привязується до тихої, доброї Едельгарди, а вже цілу свою душу з пристрасним обожанням віддає панні Бернбурґ, особливо від часу, коли учителька подарувала їй свою сорочку. І ця любов Мануелі стає завязком катастрофи.

Дівчата влаштовують аматорське представлення, в якому Мануеля грає ролю срібного лицаря. Всі їй ґратулюють до знаменитого дебюту і вона, захоплена сама собою, підбадьорена похвалами панни Бернбурґ, підпивши собі трохи на пенсіонарськім підвечірку, попадає в екстазу, виголошує палку промову до товаришок, в якій звеличує панну Бернбурґ і підносить тост в її честь. На це надходить настоятелька і в брутальний спосіб накидується на Мануелю. Пятнує її виступ як нечуваний скандал, як неморальний вчинок, її любов до вчительки називає перверсією, що наносить ганьбу заведенню й обиду панні Бернбурґ. Ці останні слова глибоко вражають Мануелю, вона дістає істеричний атак, що спричинює в неї недугу. Та приїзд протекторки заведення, великої княгині, приневолює її двигнутися з постелі, щоби станути в шпалір на повитання достойного гостя.

Ласкаві слова княгині, звернені на адресу Мануелі, рятують дівчинку від прогнання з інституту, але не від важкого засуду, який паде на неї з уст настоятельки. Її ізолюють цілковито від товаришок на день і ніч, а передовсім забороняють зближатися до панни Бернбурґ. Дівчинка усе готова витерпіти, не може лише примиритися з думкою, що панна Бернбурґ негодує на неї і вірить в те, що вона, Мануеля своїм виступом по представленні хотіла її обидити. Приходить до неї і благає прощення. Учителька в душі сприяє Мануелі, бачить заподіяну їй кривду, але не показує того назовні. Може боїться настоятельки, може солідаризується з нею щодо способів лікування Мануелі з істерії, позірною суворістю хоче загартувати дівчинку і тому наказує їй підчинитися присудові. Мануеля не в силі того зрозуміти і, коли стрічає осуд навіть у тої, яку цілим серцем боготворила — кінчить самогубством.

Не знаємо, що хотіла сказати нам авторка своїм твором. Може, змальовуючи інститутське життя, бажала підчеркнути, як таке відокремлення молодих, дозріваючих дівчат від світа відбивається на їх духовій і фізіольоґічній структурі. Дівчата відкритих прилюдних шкіл, що стикаються раз-у-раз з ріднею, з широким кругом ріжних людей, розсівають — так сказатиб — свої почування, стають менш вразливі, не відчувають їх глибини. Інститутки — ще й предиспоновані до цього, як Мануеля — попадають у нервовість.

В останній сцені (розмова настоятельки з панною Бернбурґ) борються два світогляди. Настоятелька заступає думку, що дівчата треба замолоду гартувати, щоби в майбутньому мали силу сповнити як слід своє завдання. І з тими поглядами і ми погодились би, якщо панна фон Нордек не заступалаб одночасно прінціпу касарняного, бездушного, на зверхніх тільки формах і етикеті опертого, виховання. Панна Бернбурґ протиставить йому індивідуальне виховання, відповідне до духових і фізичних прикмет кожної одиниці зокрема. „Не на жінок капралів виховуємо наші дівчата, а на свідомих громадянок, матерей будучих героїв" — каже, бороначи гаряче Мануелю. Вказує на її діточу щирість, її імпульсивну любов до себе виправдує тугою сироти за материнським теплом; кидає громи на інститутський режім — готова ради Мануелі і свого світогляду уступити з посади — але вже за пізно. Підчас її палкої оборони приносять вістку, що Мануеля не жиє.

„Як закрити цей скандал перед княгинею протекторкою?" — питає настоятелька підчинену собі у всім невільницю панну фон Кестен. — „Нещасливий випадок!" — погоджуються накінець обі на таку виправдуючу формулку.

Нещасливий випадок!... а таких випадків маємо тепер щораз більше, не тільки по інститутах. В часописах майже щодня читаємо про самогубства не лише молодих хлопців і дівчат, але й малих дітей. Яка цьому причина? Причин багато, а головна мабуть та, що в нас все ще справа виховання, справа душі дитини стоїть на останньому пляні в ряду ріжних-преріжних інших справ і щойно якийсь „нещасливий випадок" звертає хвилево увагу загалу, що в тій ділянці „щось" недобре діється.

Песа Христи Вінсльое дуже актуальна і варто її побачити й передумати. *К. М—ка.*

КОРСЕТКА

Оце частина народнього строю, проти якої грішать найчастіше. Т. зв. „жупани" в нас довгі по коліна, розстібнуті на переді, з вилогами й нашиті квітами а то й лелітками. Поганий примір пашого театру, що так легкодушно проспособлював до сценічних вимог наше народнє вбрання, тепер покутує по ріжних аматорських гуртках, а вслід за тим і в приватному життї.

Як бачимо зі світлин наші доморо́дні „жупани" це якесь непорозуміння. Он дівчина з Полтавщини: на ній коротка темна корсетка із сатини, обведена довкруги і зпереду оксамитною стрічкою. Застібується тісно під шию, так що сорочки майже не видно. Та й те, що визирає з коміра, густо прикрите намистом. Корсетка, як бачимо, не гаптована, не прикрашена квітами або лелітками. Вона скромна й темна; має підчеркнути собою тільки те, що є найкраще в народньому вбранні: рукави, намисто й вінок.

На другій світлині корсетка, зладжена в робітні кооп. „Українське Народнє Мистецтво" у Львові.

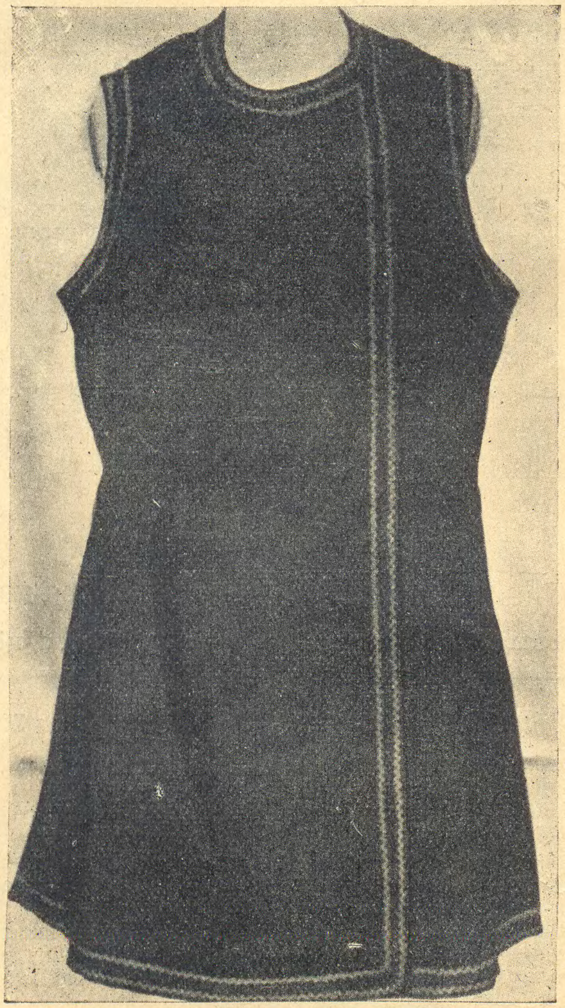

Вовняна корсетка вишневої краски.
Виробу кооп. „Укр. Нар. Мистецтво" у Львові.

Зразкове полтавське вбрання.
Світлина власність п. Ганни Чикаленко.

З гладкого, темновишневого сукна, застібується на боці тісно під шию. Рубець її обведений зубчиками золотистожовтої краски, тому що того самого відтінку буде невеличкий фартушок до цього народнього строю. Ззаду стан корсетки прилягає тісно; нижче розділюється він на „вуси", три глибокі складки. Корсетка на підшивці з тонкої фулярдини.

Таку корсетку можна вважати святковою. На святочні виступи ладять ще корсетки з оксамиту й кашміру. Буденні корсетки можуть бути з сатини та дрібноквітчастого перкалю. У красках вони ріжні: вишневі, темносині, чорні, темнозелені, золотистожовті, ржаві.

Великий вибір корсеток готових і на замовлення виконує робітня кооп. „У. Н. М." у Львові. Буденні корсетки можна вибрати в ціні 18 зол., святкові коштують 27 зол.

Крій корсетки можна замовити в адміністрації журналу „Нова Хата". Коштує 2.50 зол. без пересилки.

ФОТОҐРАФІЧНЕ АТЕЛІЄ
„ВЕНУС"
ЛЬВІВ, УЛ. АКАДЕМІЧНА 24.
Це одинока робітня модерної сучасної світлини
Тел. 38-08.

ВАЗОНКОВІ КВІТИ В ЛІТІ

У плеканні кімнатних рослин кожний сезон має своє значіння. Влітку квіти живуть повним махом, випускають листя й гони і потребують найбільше поживи, води, сонця й повітря.

Плекання в літньому сезоні повинно бути плянове. Коли раз залляти надмірно, а вдруге знову засушити землю в вазонку, коли уставити її на соняшньому підвіконню, а вдруге знову забрати квіти тому, що нам перешкоджають, це більше пошкодить ніж поможе. Плекання квітів повинно бути правильне.

1. Земля повинна бути все вогка, але не так, щоби від надміру води кисла.
2. Підливати треба при або по заході сонця відстоялою на сонці водою. Ніколи не брати води просто з криниці або з водотягу.
3. Рослину треба зрошувати часто розпилячем або густим ситком від підливачки. Зрошуванням сполікуємо пил і звертаємо листям потрібну для віддихання вогкість, яку вона тратить під впливом соняшнього проміння або протягу. Зрошувати треба також у вечірніх годинах.
4. Підсилювати землю в вазонках погноєвими пастильками „Теспи". Спосіб примінення поданий на етикетці.

Не треба легковажити собі також усяких інших заходів, як наприклад притинання квітів, коли вони починають вянути. Рослина висилюється на насіння, якого ми не зужиткуємо. Отже тому треба їй заощадити ту роботу й покермувати її енерґію в інший бік. Так само треба обтинати пожовкле листя.

Липень це найвідповідніший час на розмножування рослин при помочі нащіпок. Нащіпки, це верхні гони рослини, що криють у собі три очка. Насаджуємо їх до вазонків, наповнених легкою, з піском перемішаною землею. Доки вони не завяжуть коріння, треба тримати їх під шклом (прикрити шклянкою), витворюючи над ними теплу, вогку атмосферу. Але надмір вогкости може їх знищити, так що підливати взагалі не треба, а тільки злегка накроплювати. Підливати можна аж тоді, коли рослинка добре закорінилася й починає розвиватися.

Хто може передержати через зиму пеляргонії, нехай памятає, що найкращі окази будуть ті, що їх нащіпимо в липні. Вазонки з нащіпками треба держати в півтіні, аж доки не закоріняться. На яркому сонці марніють.

В серпні наші нащіпки скріпнуть і розвинуться. Тепер треба їх плекати так, щоби вони скоро стали прикрасою наших помешкань або бальконів на другий рік.

Рослинка буде скоро й добре розвиватися аж до пізної осені. Підливати треба її обильно. Підсилювати час до часу пастильками. Якщо вазонок покажеться за малий, можна рослинку в осені пересадити. Більший глечик добирати такий, щоби попередній тісно входив у нього. Пересадивши, держати рослинку в півтіні, аж доки не закориниться. Землю треба добирати індивідуально до кожної рослини.

Молоді рослинки почувають себе найкраще на вільному воздусі. Хто має веранду або балькон, найкраще винести їх там на літо. Ще й коли зложимо їх на підлозі, або поруччі веранди, можемо їх легко зрошувати підливачкою. Така „купіль" їм у тому часі дуже потрібна. Вазонки повинні спочивати в підставках, а не безпосередньо на підлозі.

ЦІННІ ЗАВВАГИ ПРО МОЛОКО

Молоко грає передову ролю в відживлюванні людини, одначе літом воно стає чи не головною її поживою. На літнищах передовсім і всюди шукаємо молока, а літньої вечері без квасного молока тяжко собі уявити. З хлібом разовим, сухариком, коржиком заступає солодке молоко в літі також снідання і підвечірки. Орґанізм, перетомлений цілорічним споживанням мяса, рад би забути про тяжку зимову їжу.

Купуючи молоко в місті, а також по селах ніколи не маємо певности, що воно не містить у собі шкідливих власностей, а головно хороботворчих бактерій. Коли вони дістануться до орґанізму, можуть спричинити ріжні хороби (тиф, шкарлятина, чахотка й ін.). Тому треба знищити шкідливі бактерії в молоці, а це осягаємо при помочі пастеризації, про яку ми вже писали у нашому журналі.*)

Тому, що серед нашого громадянства нема ще належного зрозуміння про вартість пастеризованого молока, наведемо кілька миродайних оцінок у тій справі.

І так Уряд здоровля Зединених Держав П. А. опублікував звідомлення, на основі якого 1924 р. занотовано 31 епідемій, спричинених спожиттям **сирого** молока, при чому не занотовано **ніодного** випадку заразливої недуги, яку спричинило би пастеризоване молоко.

Департамент гіґієни стейту Ню Джерсі подає, що за останніх 13 літ було аж 22 епідемії тифу, шкарлятини, дифтерії, при чому у 658 випадках причиною захорінння було **сире** молоко. Впродовж тогож часу ніодна недуга не була спричинена пастеризованим молоком. „Одиноким способом", — кінчає звідомлення — „який досі винайдено щодо безпеки здоровля — це пастеризоване молоко".

Відомий проф. унів. в Гарвард др. Мільтон Розенав пише: „Пастеризація рятує здоровля і запобігає хоробам. Не зміняє якости молока і не зменшує його відживности. Пастеризація це найдешевша асекурація життя, яку можна забезпечити споживачам молока".

Передержувати молоко найкраще в холодному місці, де воздух має свобідний доступ. Молоко не терпить біля себе якогось сильного пронизливого запаху, бо зараз ним пересякає. Про те, що молоко повинно бути прикрите, — не треба й згадувати. Особливо в літі, коли приходиться боротись із мухами, оцими розносчиками бруду та всяких зараз, треба цього уважно перестерігати.

Найбільше споживаємо у літі молока квасного. Коли воно зроблене як слід, себто згідно з усіми приписами відживної гіґієни й доброго способу приправи, є дуже здорове й легко стравне. При цьому слід звернути увагу, що найкраще наставляти на квасне молоко — гіґієнічне й вільне від хороботворних бактерій — пастеризоване молоко. До заквашення пастеризованого молока треба додати **необхідно** ложку доброго квасного молока або сметани і добре замішати. Так заквашене молоко є густе і має добірний смак.

До квашення молока найкраще надається начиння поливане, камінне, порцелянове чи шкляне. Заквашується молоко найкраще в температурі 18—20° Ц., себто літній температурі помешкання. Потім треба винести його на якесь холодне, продувне місце. Переквашене й недоквашене молоко шкодить орґанізмові, з того й походять усі ті скарги на нестравність молока, які приходиться часто слухати.

*) Пастеризація полягає на тому, що молоко підгріваємо лише до 80°—85° Ц. впродовж 1 мінути, а відтак нагло охолоджуємо понижче 10° Ц. Цим способом вбиваємо всі хороботворні бактерії, а заразом не нищимо відживної вартости молока. — Хто хотів би дещо більше довідатися про пастеризоване молоко — може зажадати ілюстрованого проспекту у котрійбудь крамниці „Маслосоюзу" у Львові і Стрию, які продають пастеризоване молоко.

ВЕСНЯНІ
НОВИНИ В ШОВКАХ і ВОВНАХ
поручає фірма
АДОЛЬФ АВЕРБАХ
РИНОК 20. Тел. 7-54. БОЇМІВ 5.
Величезний вибір. Найнижчі ціни.

ОЛЬГА ЛІЩИНСЬКА.

КОНСЕРВИ Й МАРИНАТИ

Загосподарюватися на зиму, чи ні?

Часто вагається господиня — робити, чи не робити запасів на зиму. Кожний знає, скільки труду й знання вимагає це запопадливе й плянове громадження запасів, а передовсім із яким коштом це получене. Неодна з господинь застановиться над цим. Таж роблення запасів є ознакою ощадности? Але коли ця ощадність має бути така коштовна і стільки спричиняє клопоту, то може практичніше нам її зріктися.

Запаси вимагають певного вкладу капіталу, який треба видати одноразово. Але коли глянемо на цілорічний домашній бюджет, то зрозуміємо, що запаси це всеж таки ощадність, бо продукт на перетвори, куплений по найдешевшій ціні, коли подажа на ринку була найсильніша. Поза купівлею продуктів і вмілим перетвором їх на консерви є ще третій важний чинник у калькуляції припасів, що рішає про їх доцільність. Є це спосіб їх переховування — отже наші комори-спіжарні.

Комора, щоби відповідала вимогам доброго сховку, мусить бути: суха, холодна і добре провітрювана, а урядження її мусить відповідати вимогам гігієни. Повинно бути просте, доцільне і можливо легко доступне, щоби можна було удержати його у взірцевій чистоті.

На стінах розміщуємо довгі гаки, на яких розвішуємо запаси, так щоби до стіни не дотикали. Стелю можна також використати. Тут уміщуємо рухомі бльоки і на них підтягаємо мішки з продуктами, як мука, крупи, сушена ярина, овочі. Вони легко затухли би на землі з браку продуву.

Щоби комора була холодна, мусить бути приміщена від північної сторони дому і мати подвійну вентиляцію, одну в мурі, а другу вікном із дротяною сіткою, що не впускала би мух до середини.

Дальшим услівям доброї комори це сухість. Одначе вона не сміє притикати до комина, бо стіна тоді надто нагрівається.

Одним словом цілу увагу маємо звернути на те, щоби раціональним переховуванням — забезпечити наші запаси до решти. Тоді можемо сказати, що вони нам виплатилися, що наші грошеві витрати і праця не пішли на марне.

Нераз чуємо нарікання, що при запасах зуживається багато більше продуктів у домі (з користю для орґанізму, але не для кишені). Тут може гамувати щодрість господині раціональна калькуляція і вага.

Самим приміщенням запасів не розвязали ми ще ґордійського вузла, бо помимо старанного і правильного спорядження псуватимуться запаси, якщо начиння не вміли ми пошанувати. Камяні і глиняні горшки, що їх залюбки вживаємо на мармеляди та повила, беремо часто на молоко, товщ, випікати кашу чи дусити гриби. Так само не можна міняти горшків, в яких торік переховували ми маринати в оцтві чи корнішони, на мармеляди — повила. Тому шкляні слоїки практичніша, бо шкло не натягає оцту, квасу, дає бездоганно вимитися та забезпечити наші консерви.

Якщо невміло пошанували ми торічне начиння, мусимо заступити його новим. Але й ті горшки, що стояли бездільно треба докладно випарити і випекти, щоби вистерилізувати їх як слід.

Глечик із робітні С. Литвиненка у Львові. Темно-зелене тло, полтавський орнамент.

Між консервами та маринатами перепроваджуємо в коморі селекцію. Не можна безпосередньо уставляти овочевих перетворів біля маринатів. Накладаючи конфітури, повила, чи мармеляди, вживаймо сухої чистої ложки і не коштуймо смак із неї. Наповнені слоїки завязувати зараз, бо відкладаючи це на пізніше — даємо бакцилям час, загніздитися.

Консервовання ярин та овочів переводиться троякою дорогою; сушенням, винищуванням бактерій в герметично замкнених посудинах, та додаванням або витворюванням антисептиків пр. оцтом, саліцильовим квасом та бензоесом.

Хто не має відповідного сховку на запаси найкраще буде йому ярини сушити. Дрібно покраяні в пасочки просихають зразу на вільнім воздусі, а потім досушуються в легкій печі при відчинених дверцятах. По кількох днях, як прохолонуть і випадують зісипати в мішочки і переховувати в сухім продувнім місці. Найкраще зладити мішанину ярин, змішану в такій пропорції: 1 кґ. моркви, $^1/_2$ кґ. петрушки і $^1/_2$ кґ. салєрів.

Більше коштовний спосіб консервовання ярин та овочів є: заварювання в герметично замкнених посудинах. Таким способом консервуємо урину, яку тяжко зберегти у свіжому стані, пр. каляфіори, горошок, шпараґову фасольку, шпараґи, мізерію з огірків. Крім апарату Векка, Гекса можна послуговатися фляшками з молока, лімоняд, що мають герметичний корок.

Фляшки чи слоїки наповнені бажаною яриною, чи овочами (при заварюванні компотів), залляті соленою, перевареною водою, чи у другому випадку соковиком (1 л. води, $^3/_4$ кґ. — 1 кґ. цукру), закорковані вставляємо в широку посудину. На дно посудини кладемо друге дірчасте дно з бляхи або деревляне з латок і обкладаємо слоїки сіном або деревляною ватою. Заливаємо водою так, щоби фляшки виставали з води на 2 пальці. Варити повільно $^1/_2$ год., рахуючи від хвилі кипіння. Витягати, коли вже прохолоне, щоби шкло не потріскало.

Третій спосіб консервовання ярин є найбільше знаний: квашення капусти, огірків, грибів,

Антон Сінклер: СІЛЬВІЯ. Upton Sinclair: SILVIA.

Сінклер цікавий для нас тому, що американець. В його повістях цікавить нас тло, на якому виступають його герої. Країна знана нам поверхово із рекордів, набирає тут зовсім іншого обличча. Довідуємось про ріжницю між південними й північними мешканцями Злучених Держав, про побут аристократичних родин, які зберігають родинні традиції строгіше від европейських княжих дворів. Самі герої, Сільвія і Франк, не такі виразні. Вони начебто служать для того, щоби зобразити, насвітлити оцей побут.

Книжка ця знаходить своє продовження в „Подружжі Сільвії“ того самого автора. Але „Подружжя Сільвії“ кінчиться так само несподівано й незакінчено як сама „Сільвія“.

Аксель Мунте: КНИЖКА З САН МІКЕЛЄ. Axel Munthe: DAS BUCH VON SAN MICHELE.

Властиво не знати чому ця книжка набрала такого розголосу. З літературного боку вона неопрацьована; це саламаха вражінь, спогадів, рефлексій, неповязаних із собою в одну цілість. Вона хиба пориває автентичністю. Тут відчуваєте правду, дійсність, подих життя. Всі, навіть найстрашніші пригоди (холєра в Неаполі), описані з такою безжурною простотою, що не можна їм не вірити. Як усі спомини, написані лікарями (Вересаєв), остане вона цікавим людським документом.

Герберт Уелс: СОН. Herbert Wells: THE DREAM.

В основу цієї книжки лягла думка про мандрівку душ. Молоде товариство балакає в 4000 р. про нашу велику війну й Сернак, молодий учений, розказує з подробицями свій сон про ті давно минулі часи. Він бачить себе молодим хлопцем напередодні великої війни, бере в ній участь, вертає домів, кохає, працює й гине, все на зразок і по звичаю „тих людців зперед 2000 літ“. Сон молодого вченого займає цілу книжку. Він є властиво цікавою проекцією на теперішні відносини у вихованні, любві й літературі, бачені неначе з птишиного лету. Але плятформи, на якій стоїть міцно Сарнак та його товариство не видно. Мабуть воно й не було метою автора рисувати утопій перед нами, а тільки покепкувати трошки зі сучасности. І це йому прекрасно вдається. Коли Сміс (сучасний Сарнак) умирає і Сарнак закінчує розказувати свій сон, зітхаємо всі з полекшою, що ті страшні, далекі (себто наші) часи вже минули...

Джон Ґолсуорті: ЦВИТУЧІ ХАЩІ. John Galsworthy: FLOWERING WILDERNESS.

Із Саґою Форсайтів не скінчив Ґолсуорті епосу анґлійського середнього стану. Із верстви заможнього купецтва переходить він у своїй повісти „Дівчина чекає“ до анґлійської дрібної шляхти. Продовженням цієї книжки являється „Цвитучі хащі“ і „Проти течії“ — історія одного молодого кохання. Воно повстає серед таких незвичайних обставин і саме в собі таке особливе, що закохані ходять по Лондоні немов по якійсь цвитучій хащі. Нікого не бачать і ніхто й їх не бачить властивими очима.

Старинна анґлійська родина видала з себе Діну, героїню романа. Родина, яка строго зберігає традиції та свято піддержує честь анґлійського імени в краю та заграницею. А проти неї повстає Вілфрід, її наречений, чоловік відважний і одчайдушний, без крихти упереджень. Конфлікту, що тут зародився, не видержують їхні суперечні вдачі і „цвитучі хащі“ людських пересудів, розеднують їх. Л.

ВИРІВНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ ЗА III. КВАРТАЛ.

ТЕКСТИЛЬНА ГУРТІВНЯ

ВОВНИ, ШОВКИ, ПОЛОТНА

Всім за гроші тяжко нині
Мов за воду на пустині
І тому не стид, а жах,
Що як щось купити маєм
Десять разів обертаєм
Золотого у руках!

Пані! Княжно! Королево!
Хочеш модно і дешево
Убиратися щодня,
Потрудись на львівський ринок
Тридцяте число — будинок,
Де „Текстильна гуртівня“!

ТЕКСТИЛЬНА ГУРТІВНЯ

У ЛЬВОВІ — В РИНКУ 30
біля Бачевського і Ціппера.

НОВІ НАГОРОДИ

Що це? здивуєтесь. Ледви розділили одні нагороди, а вже йде нове льосування?

Справді так. Тільки льосування дещо інакше, відмінне. Бо призначене для наших заграничних передплатниць. Оті „заграничні" заслуговують на особливу нашу увагу. Здебільшого живуть далеко від своїх, окружені холодним чужим словом. Батьківщина, це їхні чотири стіни, де може гомоніти наше слово, повиснути наш рушник над образом або простелитися наш килим на долівці. Тому й „Нова Хата" стає для них джерелом цієї сполуки, носієм оцих нових здобутків нашої домашньої культури.

Отже й для них призначені нові нагороди. Хочемо принести їм у заміну за точність не тільки образки, резерунки, взори, але й їх реальний образ: килим, народній стрій, вишивану блюзку, ручну робітку.

В тому й суть нового льосування. Перегляньте список! Всі предмети в ньому українські, від килима почавши, а на альбумі взорів скінчивши. Тут і народній стрій і доріжка і ранній чипець і дереворізьба. А все тільки за точне вирівнання передплати!

В льосуванні візьмуть участь усі передплатниці зі Спол. Держав Америки, Канади, Арґентини, Бразилії, Чехословаччини й Румунії, якщо надішлють передплату *до кінця 1934. р.*

Льосування відбудеться в половині жовтня ц. р. Тому висилайте передплату!

СПИСОК НАГОРОД

для заграничних передплатниць.

1. Роскішний килим проєкту П. Холодного з робітні *„Гуцульське Мистецтво" в Косові.*
2. Стилевий народній стрій після найкращих полтавських зразків роботи кооп. *„Українське Народне Мистецтво" у Львові.*
3. Шовкова блюзка, вишивана буковинським узором.
4. Доріжка на льняному сільському полотні, вишивана дрібно.
5. Три серветки, прикрашені буковинськими взорами.
6. Ранній очіпок з білого батисту, вишиваний низом.
7. Сашетка на хусточки з льняного полотна.
8. Дві серветки, вишивані буковинським узором.
9. Альбом узорів видання „Нової Хати".
10. Серветка з льняного полотна, вишивана буковинським узором.

ШКІЛЬНІ ОПЛАТИ

Це болюче питання в батьків напередодні нового шкільного року. Шкільні оплати виросли неймовірно — увільнитися щораз трудніше. І наша жіноча молодь стоїть перед можливістю втрати фахового вишколу. Як бачимо з рубрики „Перегляд жіночої праці" — всяка школа (готелярська, огороднича) вимагає поважного грошевого вкладу.

А вишколене жіноцтво нам необхідне! Але не таке, що вчиться „з примусу" й працює зітхаючи, а життерадісне й загартоване в праці. Не чекаймо готового „диплому й посади", але покажім уже в шкільній лавці, чи є в нас охота й порадність у житті!

Ось є можливість заробити собі шкільні оплати: *через вакації приєднувати передплатниць для „Нової Хати".*

Здається вам дивним? Це нічого нового. В Америці панує такий звичай, що студенти заробляють собі шкільні такси кольпортажею ґазет. Працюють підчас вакацій, так що не тратять дорогого їм шкільного часу, а публика йде їм на руку, тому що хоче допомогти підприємчивим одиницям (їх цінять і в Америці).

Для ближчого пояснення: передплатниць треба зібрати певну скількість, *десять, пятнадцять, двадцять,* залежно від школи й висоти шкільної оплати.

Тому зголошуйтесь! Усім охочим подамо ближчі інформації листовно. Прохаємо подати вік, дотеперішній вишкіл та школу, до якої думаєте вступити в осені.

Чекаємо!

ДЕРЖАВНА ЛЬОТЕРІЯ — СУСПІЛЬНА ПОТРЕБА.

Проблема гри є стара, як світ. Відколи людство існує ,люди грають і закладаються. Це найкраще доказує, що в людській душі існує потреба гри. Розходиться тільки про те, щоби та потреба була заспокоєна в спосіб найкорисніший для даної одиниці, а суспільно нешкідливий. А прецінь тим усім вимогам відповідає в спосіб просто ідеальний гра на державній льотерії.

Коли той, що грає, виграє і отримує виграну — то він нікого не обіграє і нікому не приносить кривди. А вклад у гру є такий мінімальний, що кожний, навіть цілком незаможний, що живе тільки з праці, може собі на це дозволити. Цей вклад — то купно льосу. В кожній клясі льос коштує 40 зол., а чвертка 10 зол. Це хіба не багато! А за цей вклад можна виграти в першій клясі 100.000 зол., в другій — 200.000 зол., в третій 300.000 зол., а в четвертій цілий мільйон! Побільшити вклад на випадок щасливої виграної 250.000 разів, такої змоги не дає поза льотерією ніяка інша гра!

Резгляньмо справу з іншого боку. Людина працює, має посаду і отримує заплату. На скромне життя заплата вистарчає, але поза цим людина ця не веде ніяких інтересів, не надіється на ніякий американський спадок, отже не може бути мови про те, щоби через такий чи інший збіг обставин могла придбати майно. А людина ця мріє напр. про те, щоби мати на старість хатину з городцем. Отже єдина можливість зреалізування цієї мрії — то льос державної льотерії. Треба признати, що існування льотерії відповідає цілком важній суспільній потребі і вже сьогодні десятки й сотки тисяч людей відчувають на ціле життя вдячність для льотерії.

НАШЕ ЛЬОСУВАННЯ

НАШЕ ЛЬОСУВАННЯ відбулося дня 23. ц. м. в домівці „Нової Хати". Нарешті можемо подати до відома прізвища щасливих, що їх цим разом доля в особі Ірки Шипайло, маленької учениці львівської Захоронки, обдарувала виграною. Ось вони:

Предмети розсилаємо. Львівських учасниць льосування прохаємо зголоситися по виграну в адміністрації часопису.

СПИС НАГОРОД:

1. Модний тапчан із робітні Івана Ортнера у Львові, ул. Сикстуська 41. (Світлина поруч): **п. Стефанія Кулик,** Ґольча.
2. Стилевий народній стрій, виконаний у робітні кооп. „Українське Народнє Мистецтво", Львів, Ринок 39: **п. Анна Чайківська, Львів.**

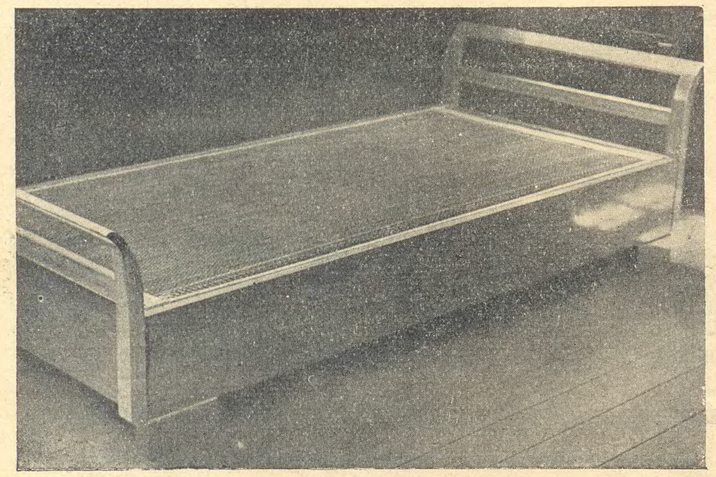

Оріховий тапчан з робітні І. Ортнера у Львові, назначений ч. 1 у списку нагород.

3. Роскішний килим з відомої робітні М. Хамули у Львові, ул. Рутовського 1: **п. Олена Голод,** Берестє над Бугом.
4. Пара прегарних брокатових ковдер із робітні Р. Джали, Львів, Хорущина: **п. Юлія Дубицька,** Дембіца.
5. Виправне білля з робітні Ст. Монцібович, ул. Хмельовського 15: **п. Анна Левицька,** Гаї.
6. Дамскі черевики з крамниці Кілінського у Львові, пл. Марійська 5: **п. Марія Гладій,** Львів.
7. Вишивана блюзка, виконана в кооп. „Українське Народнє Мистецтво", Львів, Ринок 39: **п. Евгенія Дякон,** Кропивник.
8. Порцеляновий сервіс на чай з крамниці О. Ониська: **п. Ірина Крих,** Тернопіль.
9. Елеґантний ґумовий пасок з робітні „Малґожати" у Львові, ул. Баторого 24: **п. Марія Мельник,** Городок Ягайлонський.
10. Альбом на листівки, виконаний у робітні кооп. „У.Н.М.", Львів, Ринок 39: **п. Евгенія Явна,** Коломия.
11. Обрус до підвечірку з крамниці М. Евальд, Львів, ул. Собіського 5: **п. Женя Мацикова,** Луцьк.
12. Пара діточих черевик з крамниці Аль-Са-До, Львів, ул. Сикстуська 19: **п. Ельза Олексишин,** Львів.
13. Модна плетена блюзка з робітні Міки Бачинської-Зеленої: **Ольга Войчакова,** Подусильна.
14. Літня вишивана сукня (купон) з робітні кооп. „Українське Народнє Мистецтво", Львів, Ринок 39: **п. Стефанія Комісар,** Перемишль.
15. Кільо кави й чаю з крамниці Рідль, Львів, ул. Рутовського 3: **п. Лавра Левицька,** Перегінсько.
16. Плетена камізелька з робітні Міки Бачинської-Зеленої: **п. Ірина Пясецька,** Ропенка.
17. Тканий брокатовий настільник з крамниці Кічалес і Маргулес у Львові: **п. Ольга Бень,** Східниця.
18. Погруддя Шевченка в різьблених рамах: **Українська гімназія,** Каліш.

Гарні взори, тривалий матеріял і доступні ціни

Килимів ХАМУЛИ

є найкращою їх реклямою

на складі Львів, Рутовського 1.

(біля Марійської площі)

СТАНИСЛАВІВ — Сапіжинська 17.

Взори висилаємо на бажання.

19. Коробка помадок „Фортуни Нової", Львів: **п. Софія Кудрич,** Переволочна.
20. Альбом узорів видання „Нової Хати": **п. Ольга Сінґалевич,** Стрий.
21. Тривала ондуляція у фірмі Т. Кутковського у Львові: **Ірина Утриско,** Львів.
22. Роскішна тюлева завіска з робітні фірми Ванк у Львові: **п. Ольга Завадка,** Соколівка.
23. Пара дамських черевик із крамниці „Комети", Львів, Ринок: **п. Марія Велигорська,** Яворів.
24. Альбом узорів „Нової Хати": **п. Марія Кунинська,** Турка над Стриєм.
25. Серія карток видання „Нової Хати": **п. Марія Давидович,** Сьвіднє.

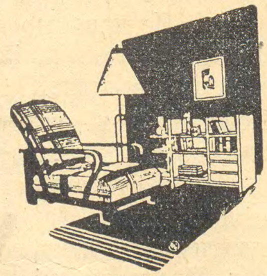

МЕБЛІ: ЇДАЛЬНІ, СПАЛЬНІ, КАБІНЕТИ, ТАПЧАНИ, КЛЮБИ

поручає

ВІДЕНСЬКА ВИРІБНЯ СТОЛЯРСЬКО-ТАПІЦЕРСЬКА

ІВАНА ОРТНЕРА

ЛЬВІВ, ул. СИКСТУСЬКА 41. Тел. 92-79

Товари блаватні

Ф. ОЖЕХОВСЬКИЙ

Львів, Ринок ч. 29.

Телефон: 25-55.

вовни, полотна, шовки, постіль

ВАЛЕРІЯ О' КОННОР-ВІЛІНСЬКА.

СТАРИЦЬКІ Й ЛИСЕНКИ 7)

Ольга Олександрівна, дружина Миколи Лисенка в ролі Оксани в першій виставі „Різдвяної Ночі".

XIII.

Микола Вітальович і Ольга Олександрівна Лисенки розійшлися, проживши спільно дванадцять років.

Не було міцної держави в їх подружньому житті. Коли розвіялася рожева мряка першого закохання, воно стало виявлятися все визначніше. Микола Вітальович був трівкішиий в свому почуванні до дружини. Крім того, він цінував ту естетику, що оточувала їх спільне життя, цінував старі родинні звязки, але не мав у своїй дружині справжнього друга.

Не дивлячись на спільну працю (бо Ольга Олександрівна добре виконувала його пісні), вони не були товаришами в музиці. Ольга Олександрівна скінчила консерваторію по клясі Еверарді, якого ставила собі за зразок. Вона оточена була там професорами, неприхильними до Миколи Вітальовича за його український напрям, який уважали вони вузьким і сміху гідним. Вона перехоплювала їх слова і спиралася на них. Найбільше то були — Цезар Кюї, Бородін, Бесель... Коли було скажуть їй: — „Та що таке твій Кюї проти Лисенка?" — вона дивилася на тих, як на профанів.

Не була ворожа до українства; жила в добрих товариських взаєминах із українофілами, особливо з Драгомановим, Житецьким, Русовими, але байдужа, далека душею. Брала все з іронічного боку, подібно до Андрія Вітальовича Лисенка, брата Миколи; а над усе боялася смішного.

Переказуючи яскраво й дотепно якісь куріози з поведінки Миколи Вітальовича, вона хвилювалася серед загального добродушного сміху.

Одного разу, говіючи в Михайлівському манастирі, вона стояла побіч, коли чернець сповідав Миколу Вітальовича.

— Я чую, — оповідала вона, — що Микола Вітальович починає заводитись із ченцем: той питає його:

— Чи дотримуєте постів?

— Ні, панотче, не завжди.

— То не добре; християнин повинен держати пости і ретельно молитися.

А Микола Вітальович йому в одповідь:

— Е, панотче! „Не те оскверняє людину, що входить в уста його, а те, що виходить із уст"...

Хтож кого сповідає?

Затоплений у сферу звуків музичної творчости, Микола Вітальович часто бував розсіяним. Свою увагу в розмові з людьми він звичайно виявляв приналежним йому — „та невже?"

Одна не дуже вже молода, але високопоставлена в суспільстві панна оповіла йому серед зібраного товариства:

— Я вихожу заміж: Н. освідчився мені.

— Та невже? — одповідав Микола Вітальович зі співчутливим і зацікавленим виразом.

Панна дуже образилася.

Таких випадків було безліч. Ольга Олександрівн складала з того небажаний для неї комізм. Вона щ далі, все більше впевняла себе про розбіжність вда її й Миколи Вітальовича і марила про незалежне жи тя. Дехто з родичів і друзів, навіть із старших укра нофілів гаряче підтримував її в тому, і нарешті вон переїхала на своє окреме помешкання, довідавшис про близькі відносини Миколи Вітальовича з його уч ницею (яка потім стала його другою дружиною).

Розійшлися без сварки і залишилися мовби т добрими товаришами. Згодом довелося їм спільн упорядкувати становище дітей Миколи Вітальович яких він дуже любив.

XIV.

Поживши якийсь час на окремому помешканн Ольга Олександрівна переїхала в материн дім на Бул варно-Кудрявській вулиці й оселилася там у фліге лі*). Разом із тим улаштували Маню і Людю Старицьк ких у нижньому поверсі дому, у двох панночок, ш жили там з матірю і взялися дбати про них, доки Ста рицьких не було в Київі. Людя і Лора спільно вчи лися, а до Мані ходили її подруги.

Коли приходив на відвідини Микола Вітальови то заходив і у флігель до своєї колишньої дружин і коли згодом, після смерти укоханого батька, во психічно захворіла, він потішав її музикою. Оль Олександрівна мала кілька учнів по співу і музи Серед них Леся Косач, тоді десятилітня дівчинка, с ранна і працьовита; учителька завжди була задоволена нею. У цьому часі Людя й Лора часто бачилися з Лесею.

Свою тещу Микола Вітальович любив, як і вона його, завжди звав її мамою і частенько відвідував.

Лора дуже любила, коли приходив Микола Вітальович, бо, без огляду на ріжницю віку, вони були щирими приятелями. Це склалося давно. Микола Вітальович з усієї молодшої рідні своєї жін-

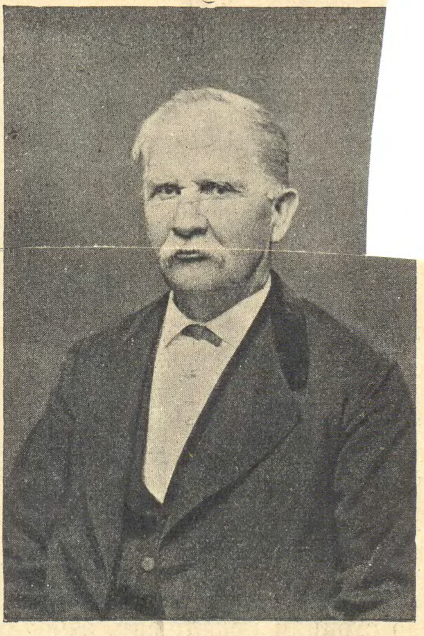

Віталій Романович Лисенко, батько Миколи.

*) Бічний будинок.

ки найбільше любив Лору, бо й вона з самого малечку відчувала симпатію до нього. Їй було яких девять років, коли Микола Вітальович, виїхавши в-осені з Миколаївки, написав до неї листа ласкавого і дружнього, як до розумної свідомої дівчинки, щоб знала, що вона українка, щоб вірно любила Україну. Той лист зробив на неї велике враження, через те, що то був лист до неї, а не просто слова. І з того часу вона вже непохитно стояла на твердому українському ґрунті.

Побалакавши, позгадувавши минуле, Микола Вітальович, уступаючи проханням, сідав за фортепян і грав те, що створив нового. То була насолода для всіх присутніх, тоді і в домі і в флігелі. Коли демон- рували якусь оперу, то Микола Вітальович, граючи, івав усі партії, кожного разу вибачившись наперед всій голос. Але його невеликий голос мистецьки передавав всі відтінки й артисти-співаки, що слухали го, були дуже задоволені. Скінчивши, і запримітив- захоплення на Лориному лиці, що найближче си- ла біля фортепяну, Микола Вітальович ласкаво ляп- в її по щоці.

— А памятаєш, як ти в Миколаївці вивернула ні чорнило на тільки що написані „Огні горять”?

— Ой!

Так Микола Вітальович знаходив час і охоту бавитися з дітьми.

*

Ще в Миколаївці, демонструючи вперше пісню про Купріяна, він для розваги так виконував на фортепяні акомпаніяменти, що пальці його уявно передавали зміст пісні. Коли співалося: „Одні сіли на один бік, другі сіли по другий бік, Купріян найстарший — посередині”, — то Микола Вітальович кидав пальцями на дисканти, потім на баси і кінчав кількома акордами в осередку. Найуявніше бігли поруч Ганна й Тетяна з другого кутка фортепяну на середину. Микола Вітальович так дріботів пальцями, що всі сміялися.

Одного разу Микола Вітальович, зайшовши, покликав Лору з собою.

— Ходи до мене, почуєш Остапа Вересая.

Та, звичайно, охоче пристала.

Цілу дорогу, поки переходили вулицями, з М. В. безперестанно віталися і ті, що їхали і ті, що йшли. Доводилося нераз спинятися на коротку розмову. Здавалося, весь Київ був з ним у тісному знайомстві.

Підвелися на третій поверх в домі Мезера, ввійшли у вітальню.

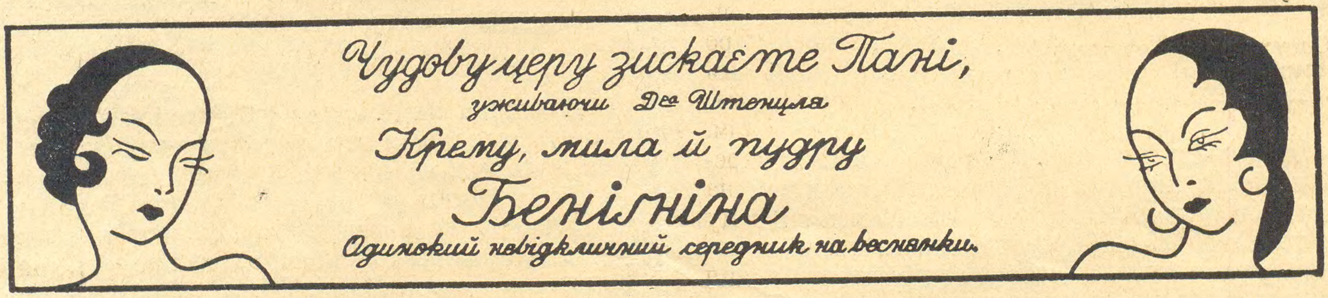

Тепер сміються, а тоді було не до сміху, бо є два иколи Вітальовича: один лагідний, ласкавий, а дру- й — враз грім і блискавка! Добре знали те його хо- сти і навіть старші артисти і його учні. Траплялощо деяка інститутка мліла від хвилювання.

В лагідному наладі Микола Вітальович говорив українському, а коли сердився, переходив на мовську мову. Він казав, що вона надається тільки лайки. Московською мовою він підкреслював своє доволення.

Одного разу на співанці, коли готували до ви- и „Різдвяну ніч”, Андрій Вітальович, що брав ть у хорі, стояв у недбалій позі, з шапкою на го- Микола Вітальович строго глянув на свого брата нув зі свого дириґентського місця:

— Андрей Вітальович, сніміте вашу шляпу!

Той зараз же рівненько витягся і швидким духом скинув шапку.

Одного дня Лора дуже досадувала, що не пускають її на ті гори і провалля, що тяглися тоді незабудовано проти їхнього дому. Микола Вітальович заявив, що зараз складе їй оперу на той сюжет. І от задріботіли настирливі згуки, як вередливі слова, а у відповідь їм поважними акордами умовлення матері; потім радісний перебіг через всю клявітуру: Лора вирвалася на волю. Але далі драматичні дисонанси і гук, мов хтось упав і покотився; слідом марш городовиків, що схопили покалічену, забруджену Лору і ведуть її до поліції; і кінчалося на мінорній ноті з жалібним приспівом: „одпустіть! одпустіть!...”

Почувши, що прийшов М. В., із їдальні виступив старезний дід у супроводі хлопчика, якому спирався він на плече.

— Діду, казав М. В., чи давно ви темні?

— А з роду, з віку.

— Ніколи нічого не бачили?

— Не бачив. Кажуть люди, що є там якесь сонце, світить. Гріє й мене та не показує.

М. В. журно зітхає й каже:

— Заспівайте нам, діду, коли ваша ласка.

— А заспіваю, чом не заспівать, та от би ви мені попереду своєї заграли.

Микола Вітальович сів за фортепян і заграв кілька пісень, які сам зааранжував.

Дід слухав, задумливо схиливши голову, і видно було, що глибоко відчуває.

Надійшов дехто з громадянства.

Привіталися з дідом, просили заспівати.

Вересай почав ладити бандуру. Хлопчик по звичці сів долі біля нього. Гості милувалися групою.

От задзвеніли струни, кобзар підвів голову з невидючими очима й заспівав. Старечий, вже до краю зужитий голос та такий виразний, надхненний, що не треба її молодого. Стільки жалю в тих виголосах та виводах, що аж серце щемить.

Хто чув Остапа Вересая, той не забув його. Згодом вийшла книжка Миколи Лисенка з нотами, з портретом Остапа Вересая, про оті думи, що він співав, про своєрідність українських ладів.

XV.

Дідуньо й бабуня Лисенки, продавши свій маєток, переїхали до Київа і зажили спочатку окремо в флігельочку на Великій-Підвальній, а потім у маленькому зеленому домику на Мало-Владимирській вулиці, майже на розі Великої-Підвальної.

Життя їхнє було тихеньке; витрачалося головним чином на їжу, а поїсти добренько вони любили, так як взагалі всі Лисенки і Старицькі. Вони забрали з собою до Київа свого кухаря Микиту. По старій звичці Микита приходив відбирати наказ на обід і ставав біля дверей в офіційній поставі. Бабуня сиділа в фотелі, завинена у свій улюблений старенький шугай*) на вивірках і делікатно брала пучками з шабатурки табаку, а дідуньо ходив по кімнаті.

Починали уважно обговорювати справу: дідуневі те, а бабуні поруч маленьку порцію варіянту. Наприклад, якщо дідуньо замовляв смаженого на маслі й сметані гарбуза, то бабуня вставляла: — А мені, голубчику Микито, окремо в такій малюсенькій формі трошки пудінґу — і додавала: „Я обожаю тикву!"

Так само капусту, так само пиріжки... Набиралося шість, а то й вісім страв.

У них було приємно, ніколи нудно. Маня, Людя й Лора радо забігали до них. Бабуня оповідала з тонким гумором про інститут, про минуле, дідуньо — про військовий побут. Він був в одному полку з Лориним батьком, в кирасірах. Поглядів широких, ліберальних, прихильник декабристів, зачарований їх героїзмом. Цитував вірші Рилеєва, дотепні вислови царів і царедворців. Багато читав, всім цікавився, що робилося на світі. Вдачі був привітної, легкої. Людя читала йому ґазети, бо з усіх вона найкраще читала, а дідуньо слабував на очі, і вона писала під його диктат прохання до директорів і міністрів за осіб, якими він постійно опікувався. Людя мала дуже гарний почерк. Через те вона й сама познайомилася з ґазетами й офіційним стилем.

Дідуньо найбільше любив Людю, а бабуня — Маню. Обоє вони раді були, як приходили дівчатка. Лору бабуня називала „le rayon de soleil". Здіймався сміх, переказували, вигадували. Дідуньо навертав дівчаток на поважний тон і що разу радив їм читати „Останні листи доктора Пирогова", а на їх легкодушні вчинки сердито буркав:

— Мелко плаваєш!

Між собою дідуньо і бабуня були дуже ніжні. Вона називала його Віталі, а він її — Оліпька і нераз з замилуванням згадували той баль, де вперше побачив він її з чайною трояндою в зачісці.

Дідуньо й бабуня дуже любили своїх дітей: Колю, Соню і Андрюшу, а найбільше тішилися Колею. Віталій Романович не був сам по собі свідомим українцем, але любив рідне і визнавав усе, що робив Микола Вітальович. Софія Віталівна була українкою чистої води й орґанічно ненавиділа все московське. Андрій Вітальович тримався осторонь, без ворожости, але й без великої прихильности, з іронічним легковаженням, як і до всього в житті. Тим шляхом пішли і його діти. Його дочка, відома артистка, Наташа Лисенко була чужа своїй національности. Тільки незадовго перед смертю Андрій Вітальович став гарячим українським патріотом.

---

*) Рід жіночої верхньої одежі.

XVI.

Старицькі продали свій маєток на Поділлі й купили інший. Справа за допомогою фактора Мінца склалася позисковно і вони задоволені приїхали до Київа. Михайло Петрович любувався тією купівлею і продажем маєтків, як цікавою грою. Його тішив успіх, а також гроші, завжди потрібні в їх широкому, неощадному житті.

Вони влаштувалися на Мало-Володимирській вулиці в шости кімнатах, прибраних затишно й зі смаком, і широко розчинили двері для численних гостей.

І Старицькі й Лисенки любили естетику, але не трималися порядку і якогось додержаного стилю. Жадного педантизму. Все йшло за водою життя. Поруч із дорогою річю вживали вироби з ярмарку. За ґастрономічно упорядженим столом не вистачало іноді серветок або шклянок.

До півдня всі ходили неодягнені. Михайло Петрович казав, що його муза найбільше любить його в такому вигляді. Траплялося, що зранку прийде за справами Мінц, а Софія Віталівна ще з голими плечима і в коротенькій спідниці. Але їй цікаво поговорити, то вона завине себе в великий плетений шаль і сяде на софі за круглим столом.

Зчасом приходять нові відвідувачі і застають її в тій позі, яку вона вже не може змінити, поки влучний антракт не дасть їй нагоди побігти до себе в спальню одягтися.

Коли Мані звертали увагу, що її убрання не добре застібнуте і роскривається, вона одповідала:

— Невинність не знає сорому.

*

Оксана й Оля вже підросли. Стара „бабушка Альона", що доглядала третє покоління, звернулася до них одного дня з такою промовою:

— Ну, дітки, пора вже учитися по руському: скоро підете до ґімназії. Годі вже говорити аби як. Ось слухайте, я вам буду читати, а ви похоплюйте.

І почала віршик такою мовою:

„Пусти нас, мамо, поиграться,
Ми будем бабочок ловить".
Марися, Миша, Гриша мчаться,
Щоб мотильков усєх зловить.
В лісной груші ім так приятно,
Там стережеть їх вєрний пес.
І вот награвшися, бігут обратно
Марися, Гриша і Барбес.

Це був перший зразок російської мови.

(Далі буде).

Фабрика хемічних виробів **О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка** у Львові Кордецького 51

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпентинову
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Пасту до підлоги „Французька маса"
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську

Черешнянка.

Видусити 5 л. солодких, чорних, зрілих черешень, фільтрувати з $4\frac{1}{2}$ л. спірту, додати 10 капель олійку з гірких мигдалів, $4\frac{1}{2}$ кґ. цукру, 1.6 л. води. Воду з цукром переварити і зішумувати.

Сливовиця.

Зрілі сливки без кісток залляти спіртом і поставити в тінь на 4 тижні. Потім зляти спірт, а до сливок насипати цукру, скільки зміститься. Цукор витягне спірт, який натягнули овочі. Цей процес не триває довше, як 3 тижні. Злявши цей другий спірт, змішати його з першим, перефільтрувати через спеціяльну бібулу вживану до цього, зляти в бутельки. По $\frac{1}{2}$ року наливка буде дуже добра. В цей спосіб можна робити й вишняк.

Сливки в оцті.

5 кґ. гарних сливок без кісток зложити в слій, залляти соковиком, завареним з $\frac{1}{2}$ кґ. цукру, 1 л. червоного вина, $1\frac{1}{2}$ л. розпущеного винного оцту. Сливки прикрити тарілкою. Другого дня зілляти сок, знову заварити і залляти сливки. На третій день варимо сливки разом. Додати 20 ґр. цинамону в паличках і 8 ґр. гвоздиків. Переварені зляти до слоїків і завязати перґаміновим папером.

Грушки в оцті.

Неперезрілі грушки, обібрати з лушпини, більші перекроїти на половину, зложити у зимну воду, щоби не чорніли. Приготовити на 2 кґ. грушок $\frac{1}{2}$ кґ. цукру і 1 л. винного або овочевого оцту, 2 дека цинамону і $\frac{1}{2}$ дека гвоздиків та цитринової шкірки. Грушки зложити до горячої рідини і варити на сильному вогні. Коли можна їх проколоти деревляним, затесаним патичком, повибирати, зложити без соку до слоїка, а сок дальше хвилину варити, потім горячим залляти. Приправи смакові повибирати, бо вони витворюють чорні плями на грушках.

Сливки в оцті на інший спосіб.

Овочі вимити. Кістки залишити. Овочі понаколювати гострим патичком, або тонким дротом в 4—5 місцях аж до кістки, щоби не потріскали на горячому соковику і його як найбільше втягнули. На 2 кґ. овочів потрібно $\frac{1}{2}$ кґ. цукру, 1 л. овочевого або винного оцту. До завареного і зішумованого цукру з оцтом додати цинамону і гвоздиків. До соковика вложити овочі і варити коротко. Коли деякі овочі почнуть розварюватися, повитягати їх а сок варити ще дальше і залляти ним овочі.

Маринування корнішонів.

Здорові корнішони без плям витерти до суха, зложити верствами, пересипати суто сіллю. По 24 год. вийняти зі солі, витерти знов до суха, зложити до глибокої миски і залляти кипячим оцтом, переваренем із лавровим листям і цибулею, з дрібкою цукру. Корнішони прикрити на добу. Потім вийняти їх знов із оцту, зложити до слоїків, заварити ще раз і залляти маринати теплим. Перевязати перґаміновим папером.

Всі вживають лише
ЦИКОРІЇ „ЛУНА“
виробу української кооперат. фабрики
„Суспільний Промисл“
У ЛЬВОВІ XV., ВУЛ. ЦЕРКОВНА Ч. 2.

Огірки квашені на літо.

Вимити огірки, надкраяти кінці і всередину надкроїти прорізи. Зложити в слоїк, прикрити зверху вязанкою кропу і 2 головками молодого чеснику. Огірки залляти теплою, солоною водою і додати квасного тіста. Поставити в теплім місці і по 3—4 днях огірки готові.

Капуста квашена на літо.

Пошаткована капусту посолити і по $\frac{1}{2}$ год. витиснути. Зложити до горшка, залляти водою, відцідженою з варених бараболь, додати квасного тіста або разового хліба і поставити в теплім місці. По трьох днях винести до холодної комори, а як прохолоне — готова до вжитку. Для кращого смаку додати кмінку, або кропу в зернах.

На прогульці
і вдома
відживляйтеся

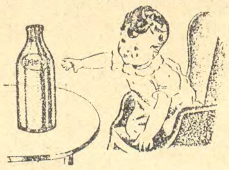

набілом тільки
„МАСЛОСОЮЗУ“

10 КОНФІТУРНИХ ЗАПОВІДЕЙ

1) Ягоди призначені на конфітуру, мусять бути дозрілі (не перезрілі), свіжі, непотовчені, сухі, збирані в погідний день. На конфітури уживаємо тільки добірних овочів.
2) Соковик приготовляємо в такий спосіб: на кожне кільо ягід призначуємо кільо цукру (з голови) і $1\frac{1}{2}$ шклянки води. Заварити соковик, дуже старанно вишумувати і тоді щойно класти дуже уважно ягоди.
3) Хто хоче мати гарну конфітуру, мусить смажити по трохи, то значить: треба смажити раз, відставити на 10 хвилин, повторити ще двічі те саме, а відтак смажити на вільному вогні, доки ягоди не стануть прозрачні.
4) Конфітури не вільно смажити в начинні, вживаному до варення потрав. Найвідповіднішою є плоска мідяна мидничка, призначена спеціяльно на конфітуру. Відтак годиться також камінна широка ринка.
5) Найкраще шумувати конфітуру, прикривши її поверхню аркушом сірої бібули до фільтровання; по короткій хвилі здіймаємо бібулу, до якої приляже все шумовиння. Тут нема небезпеки, що ушкодимо ягоди.
6) На пять хвилин перед відставленням конфітур з вогню, треба її прикрити покришкою, нехай ще раз завариться. Ягоди смажені в такий спосіб лекше насякають соковиком і перестають спливати під гору.
7) Усмажені ягоди переливаємо уважно до порцелянової миски, а до слоїків складаємо їх, коли вже зовсім простигнуть.
8) Слоїки мусять бути дуже чисті і зовсім сухі.
9) Зложивши конфітуру до слоїків, добре є прикрити її кружком білої бібули, замоченої в високопроцентовім араку. Слоїки завязуємо перґаміном.
10) Конфітури треба переховувати в місцях сухих, провівних, холодних і чистих, вільних від інших ароматів, а особливо з далека від маринат, заливаних оцтом.

Є.

Свій до свого! Свій до свого!

Одинока українська шевська робітня

О. КАЧМАРСЬКОГО

при вул. ЛЬВА САПІГИ ч. 57

виконує нове взуття на замовлення і всякі направки найсолідніше, найточнійше і найдешевше.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА, виходить У КОЛОМИЇ, ВУЛ. ЗАМКОВА Ч. 37

ЖІНОЧА ДОЛЯ

ч. 10.

Богдан Кабарівський: Три тріолети. Вісті з Союзу Українок. **Ольга Дучимінська:** Матерям у день їхнього свята. **Дара Макогон:** Свято й будні матері. **О. Кисілевська:** Наші сьогоднішні матері. Наш Конгрес. Вістки зза моря. Згадаймо добрим словом. **О. К.:** Як люди дбають про поліпшення своєї долі. **Ірина Домбчевська:** Враження одної неділі. Новий спосіб крохмалення. Що їсти. Звідомлення Укр. Бюра в Лондоні. Новинки.

ЖІНОЧА ВОЛЯ:

М. П.: Бажання Матері: Матерям і дітям. **М. Косоріс: Барилякова:** Найліпша дитина. Як то в нас давно бувало. **Ольга Макарушка-Терпилякова:** На що не звертаємо належної уваги. Часть господарська. Що їсти. Праця в жіночих товариствах.

ЗНИЖЕНА ПЕРЕДПЛАТА! — КНИЖКОВІ ПРЕМІЇ!

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

„ДЗВОНИ“

Кристалізує : етос громадський і національний.
Скріплює : етику й мораль.
Протиставиться : розкладовому діланню большевизму.
Поборює : погубні матеріялістично-атеїстичні напрямки.
Формує : лицарство українського духа.
Підносить : рівень культури серед укр. інтеліґенції.
Поглиблює : знання.
Вироблює : правдивий критицизм.
Орієнтує : читачів в сучасних укр. та евр. літературних, наукових та мистецьких напрямках.
Являється : необхідним підручником біжучої української літератури та науки.

ПЕРЕДПЛАТА: **Річно 15.— зол.; піврічно 8.— зол. чвертьрічно 4.— зол.**

Адреса:

„ДЗВОНИ“, Львів, вул. Японська ч. 7/II.

ПРИКРАСА КОЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ХАТИ!

Видавництво „Непоборні“ продає історичну повість пера відомої письменниці Катрі Гриневичевої п. з.:

„ШЕЛОМИ В СОНЦІ“

Про книжку цю говорить критика: „Твір Гринивичевої, це плід дуже помітного в нас творчого труду й високих артистичних інтенцій. Гриневичева повна глибіні ліричного настрою поетка, навіть і на перекір тому, що вона пише прозою. (Остап Грицай, Свобода). — Цей твір Гриневичевої є більшим вкладом у нашу культуру, ніж неодин твір реклямованих і крикливих величостий дня. Цю книжку читатимуть не лиш нині, а й в далекій будуччині. (Ол. Бабій, Час).

Ціна без пересилки (замісць зл. 5) зл. 2.50, з пересилкою зл. 3.20. — Замовлення й гроші слати під адресою:

„ЦЕНТРОБАНК“, Львів, ул. 3 мая ч. 15. Ч. конта 11400.

„ВІСТНИК“

місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя.

Під редакцією Д-ра Дмитра ДОНЦОВА.

ВИХОДИТЬ точно при кінці кожного місяця.

БОРЕТЬСЯ з інтернаціоналізмом і колтунством усіх форм.

ОБСТОЮЄ духову єдність з культурою Заходу.

ПРОПАҐУЄ національно-громадські кличі новітньої Европи, і потребу психічного переродження народу.

МІСТИТЬ праці найвидатніших літературних, наукових і публіцистичних сил Галичини Волині і вигнанщини.

В журналі містили або міститимуть свої статті: **В. Андрієвський, М. Андрусяк, Б. Антонич, В. Біднов Л. Бурачинська, І. Гончаренко, О. Грицай, А. Ворон, Дм. Донцов, В. Кедровський, Г. Келер-Чикаленко, М. Кордуба, Н. Королева, В. Королів-Старий, А. Крезуб, В. Кубійович, С. Куликівна, Е. Ляхович, Н. Лівицька-Холодна, Ю. Липа, Л. Лукасевич, Л. Луців, Е. Маланюк, М. Матіїв-Мельник, Л. Мосендз, М. Мухін, О. Наріжний, С. Наріжний, О. Ольжич, Всев. Петрів, Ю. Пирогова, В. Постригач, В. Приходько, А. Річинський, У. Самчук, С. Сірополко, Ст. Смаль-Стоцький, о. Ст. Смачило, О. Стефанович, М. Струтинська, О. Теліга, І. Федорович-Малицька** й інші.

Передплата, яку треба слати **виключно** на **ЧАРНЕЦЬКОГО 26 м. 21,** або на чекове конто 500.371, виносить: квартально зл. 6.60; піврічно — 12; річно — 23; для заграниці — 30 зл. Ціна окремої книжки — 2.20 зл.

До цього числа долучуємо листівку взорів.

Почтову належитість заплачено гуртом.
Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

ПАПУЧІ — ПАНТОФЛІ
БЕРЛЯЧІ — ФІЛЬЦОВІ ЧОБОТИ
поручає й виконує робітня
= „ІБІС“ =
Львів, ул. Собеського 9 (давніше Вроновська)

У дощеві вакаційні дні проганяти нудьгу
приємною волічковою робіткою!

**Вже час подумати про шкільні светери
для нашої дітвори:**

Волічка	„Скотлянд“,	10 дк.	коштує	2·80 зол.
„	„Польо“	10 „	„	2·80 „
„	„Кот“	10 „	„	2·70 „

**у крамниці кооп. „У. Н. М.“
ЛЬВІВ, УЛ. КОСЦЮШКИ 1.**

Запрошуємо до передплати
однинокого багато ілюстрованого часопису-журналу для українських родин

„НЕДІЛЯ“

„Неділя“ виходить уже 7-ий рік, що тижня в обемі 12—16 сторін друку, великого формату, і тисячі читачів з усіх верстов української суспільности засвідчують наглядно її популярність.

„Неділя“ приносить багато актуального матеріялу та відзеркалює безсторонно сучасний дійсний стан політичного й громадського життя українського народу на всіх його землях та на еміграції.

„Неділя“ дає щотижня огляди політичного та господарського життя всього світу, розглядаючи важніші його проблеми в окремих основно опрацьованих статтях.

„Неділя“ маючи найкращих кореспондентів та співробітників у краю і на чужині, приносить щотижня цікаві статті з усіх ділянок знання науки, техніки, історіографії, мемуаристики, мистецтва і т. д., цікаві кореспонденції з далеких країв, описи подорожей і скитальшини нашої еміграції, що вміють читача постійно зацікавити і ввести його у контакт з тим, що діється у світі.

„Неділя“ дає щотижня цікавий літературний або науковий додаток, фейлетон, кладучи велику вагу на українську та чужу белетристику. Ілюстраційно веде перед між українськими часописами.

„Неділя“ веде постійний домашній, лікарський, сільсько-господарський та жіночий порадник, а для розваги своїх читачів поміщує постійні зразково опрацьовані кутки: загадковий, шаховий і гумористичний. Зокрема спорт, театр, кіно, радіо, новітня техніка находить у „Неділі“ належну увагу.

„Неділя“ дає кожному свому точному передплатникові щомісячну безплатну книжкову премію в обемі 7—9 аркушів цікавого белетристичного або популярно наукового змісту, тільки за зворотом коштів пересилки в сумі 35 сотиків. Премія за січень і лютий Дениса Лукіяновича „Я з більшістю“ у 2-ох томах уже друкується і буде на протязі лютого розіслана.

„Неділя“ влаштовує щорічно конкурси цінних премій за точну передплату.

ПЕРЕДПЛАТА: річно 14 зол., піврічно 7 зол., чвертьрічно 3·50 зол. місяч но 1·20 зол. За кордоном 3 ам. доляри річно

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ: **ЛЬВІВ, РИНОК 10. II п.**

Ч. Тел. 29-41

Конто чекове в П. К. О. 412.312

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція і Адмінстрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов.

За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
З друкарні Вид. С-ки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

ЦІНА ЧИСЛА ЗОЛ. 2.50.